

TRYGG OG SIKKER SPEIDING

KFUK-KFUM
SPEIDERNE

**KFUK-KFUM
SPEIDERNE**

TRYGG OG SIKKER SPEIDING

ET RESSURSHEFTE FOR NORGES KFUK-KFUM-SPEIDERE

UTGITT AV

Norges KFUK-KFUM-speidere
Postboks 6810 St. Olavs plass
0130 OSLO

Tlf: 22 99 15 50
post@kmspeider.no
kmspeider.no
speiderprogram.no

© KFUK-KFUM-speiderne 2014
Sist oppdatert: september 2018

Heftet er utarbeidet av en arbeidsgruppe underlagt Norges KFUK-KFUM-speidere sin beredskapsgruppe. Arbeidsgruppen har bestått av Dag Helge Bjørkedal, Dag Erik Wold, Tormod Eldholm og Tollak Kaldheim.

En stor takk til alle som har bidratt med kommentarer og tekst til heftet.

Forsidefoto: Magne Langåker
Layout: Helene Moe Slinning
Nytt opptrykk 2016: 1000
Trykk: 07 AS

Foto: Henrik Vagle Dalsgaard

INNLEDNING

TRYGGHET OG SIKKERHET i friluftsliv og andre speideraktiviteter er et viktig tema for alle KFUK-KFUM-speidere. Hvert år gjennomfører vi over 70 000 overnattinger. Mange av disse overnattingene skjer i friluft med snøhule, gapahuk eller telt.

FOKUS PÅ SIKKERHET er viktig fordi det er med på å skape den tilliten vi trenger som organisasjon, og skal være en naturlig del av vår aktivitet. Slik trening er i tråd med speiderlovens paragraf 2: «En speider kjenner ansvar for seg selv og andre.» Med riktige forberedelser og tiltak kan vi gjennomføre spennende og krevende aktiviteter.

AKTIVITETENE VÅRE SKJER i nær kontakt med naturen. Det er blant våre viktigste målsetninger at barn og unge skal lære å omgås naturen, forvalte skaperverket, og bli glade i å ferdes i naturen.

DET ER DU SOM LEDER som er direkte og personlig ansvarlig for at alle turer og leirer i speidergruppa er forsvarlige, og at ledere og

deltakere har kompetansen og utstyret som kreves. Når du tenker trygghet og sikkerhet, er det tre hovedspørsmål du alltid må stille:

- Hva kan gå galt?
- Hva kan gjøres for å unngå at noe går galt?
- Hva gjør du når noe går galt?

I DETTE RESSURSHETET har vi samlet det aller viktigste vi ledere bør kjenne til før vi planlegger en tur med speiderne. På viktige sikkerhetspunkter i heftet er ordet *skal* brukt når noe er obligatorisk. Er ordet *bør* brukt, er det en anbefaling som arrangør / leder må vurdere.

LES HEFTET NØYE og ta det med på ledersamlinger, planleggingsmøter og turer. La oppmerksomhet rundt trygghet og sikkerhet prege det arbeidet du gjør som speiderleder. Oslo, 4. april 2014

Med trygg og sikker speiderhilsen

*Anders Østeby
Landssjef*

INNHOOLD

1	BEREDSKAPSPLAN FOR FYSISK SIKKERHET	6	5	ANDRE AKTIVITETER	22
			5.1	Klatring og rappellering	22
2	RETNINGSLINJER VED GRENSEOVERSKRIDENDE ADFERD OG OVERGREP	10	5.1.1	<i>Generelt</i>	22
			5.1.2	<i>Krav til ansvarlig</i>	24
3	GENERELT OM SIKKERHET	13	5.2	Bruskassestabling	25
3.1	Risikovurdering	13	5.3	Brevandring	25
3.2	Ansvar	13	5.3.1	<i>Sommertur på bre</i>	25
			5.3.2	<i>Vintertur på bre</i>	26
4	TURER	14	5.4	Isklating	26
4.1	Generelt	14	5.5	Orienteringsløp	26
4.1.1	<i>På forhånd</i>	14	5.6	Hinderløp	27
4.1.2	<i>Underveis</i>	15	5.7	Speidermanøvere og spenningsleker	27
4.1.3	<i>Utstyr</i>	15	5.8	Roveroptak	27
4.1.4	<i>Hjemmeleder</i>	15	6	VANNAKTIVITETER	28
4.2	Turer med og uten overnatting på barmark	16	6.1	Padling	28
4.2.1	<i>Tur med overnatting ute i lett terreng</i>	16	6.1.1	<i>Kanopadling</i>	28
4.2.2	<i>Tur med overnatting ute i krevende terreng</i>	16	6.1.2	<i>Kajakkpadling</i>	31
4.2.3	<i>Speiderleir</i>	16	6.2	Selvbygde flåter og lignende	32
4.3	Vading/kryssing av elv	16	6.3	Bruk av fritidsbåt / motorbåt / seilbåt	33
4.4	Vinterfriluftsliv	18	6.4	Bading	33
4.4.1	<i>Lett vinterterreng</i>	18	6.4.1	<i>Generelt</i>	33
4.4.2	<i>Krevende vinterterreng</i>	18	6.4.2	<i>Leir/turer</i>	33
4.4.3	<i>Snøhulegraving og andre boformer i snø</i>	19	6.4.3	<i>Patruljetur</i>	33
4.5	Islagt vann	19	6.4.4	<i>Svømmehall</i>	33
4.6	Med skøyter eller til fots på stålis	21			
4.7	Litteraturtips vinterfriluftsliv	21			

7	BRUK AV ÅPEN ILD, STORM- KJØKKEN OG PRIMUS	34	10	LOV OM PRODUKTKONTROLL	42
7.1	Åpen ild	34	11	RISIKOVURDERING	43
7.2	Grill	34	11.1	Oppsett for risikoanalyse	44
7.3	Vedfyring i telt	34	12	ETTER EN ALVORLIG HENDELSE ELLER ULYKKE	46
7.4	Stormkjøkken, primus og andre brennere	34	13	KONTAKT MED PRESSE – ALVORLIGE ULYKKER	48
7.4.1	<i>Bruk av brennere i mindre telt</i>	35	13.1	Hovedregler for kontakt med presse	48
7.5	Bruk av propan	35	13.2	Generelle regler	48
8	PIONERING	36	13.3	Uttalelser til pressen	48
8.1	Generelt	36	13.4	Pressemelding	48
8.1.1	<i>Tauverk</i>	36	14	VEDLEGG	49
8.1.2	<i>Raier</i>	36	14.1	Tillatelseserklæring	49
8.1.3	<i>Byggverk</i>	36	14.2	Skjema for risiko- analyse	49
8.1.4	<i>Byggverk i høyden</i>	36			
8.1.5	<i>Soving i høyden</i>	37			
8.1.6	<i>Vindfang</i>	38			
8.1.7	<i>Riving</i>	38			
8.1.8	<i>Førstehjelp ved pionering</i>	38			
8.2	Taubane, karuseller, spykasse og lignende	38			
8.2.1	<i>Taubane</i>	39			
8.2.2	<i>Karusell, husker, spykasse og lignende</i>	39			
9	FØRSTEHJELP	40			
9.1	Generelt	40			
9.2	Forebygging	40			
9.3	Førstehjelpsutstyr	40			
9.4	Medisinbruk	40			

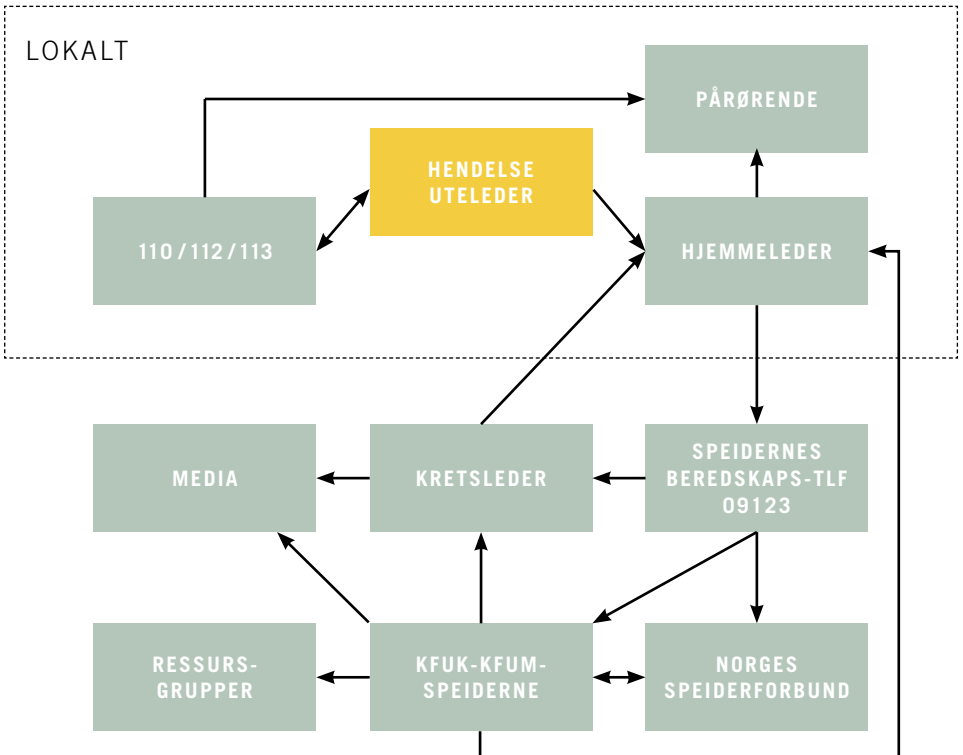
1

BEREDSKAPSPLAN FOR FYSISK SIKKERHET

Vedtatt av landsstyret 06.01.09, revidert 05.04.14

Beredskapsplanen skal brukes dersom det oppstår en ikke planlagt hendelse som kan kreve hjelp fra andre enn de som er med på turen. Denne planen skal være godt kjent av alle som arrangerer leirer, turer og møter i Norges KFUK-KFUM-speidere. Ved utenlandsreiser gjelder egne regler – ta kontakt med forbundskontoret. Alle bør i tillegg kjenne til og ha tilgjengelig heftet *Trygg og sikker speiding*. Norges KFUK-KFUM-speidere har også utarbeidet *Retningslinjer ved grenseoverskridende adferd og overgrep*.

1 KOMMUNIKASJONSLINJER

2 UTELEDER

- Ta ledelsen – det er ditt ansvar. Opptre rolig og bestemt. Organiser arbeidet og fordel oppgavene. Gi direkte, enkle og enyttdige ordrer. Husk fulladet mobil ved start av arrangementet – vær tilgjengelig!
- Få oversikt over situasjonen. Bedøm raskt behovet for hjelp og sikre skadestedet.
- Varsle nødvendige nødetater.
- Varsle hjemmeleder. Hvis kontakt ikke oppnås, ring Speidernes beredskaps-telefon 09123.
- Dersom mindreårig (under 18 år) er turlleder, må vedkommende vite hvem som er ansvarlig hjemmeleder (over 18 år), og ringe dit for veiledning. Patruljer på tur skal alltid ha en ansvarlig leder over 18 år som skal være tilgjengelig 24 timer i døgnet. Dette kan være en egnet forelder. Ved patruljeturer er patruljefører uteleder.
- Selv om det på en leir eller tur er med en leder over 18 år, bør foreldre og andre i tillegg kunne ringe en hjemmeleder (over 18 år). Alle foreldre må informeres i forkant om hvem som er hjemmeleder.
- Ikke still deg til rådighet for pressen, med mindre dette er avklart med politi og kretsleder/generalsekretær.
- Vi skal **ikke** offentliggjøre navn på hardt skadet eller omkommet person.
- Sørg for at speidere og pårørende skjermes fra presse.
- Henvis presse til generalsekretær og kretsleder så langt som mulig.
- Husk at mange speidere i dag har mobiltelefon og ringer raskt til sine foresatte. Lag en plan for varsling av foreldre, dette kan gjerne organiseres av hjemmeleder.
- Uteleder bør ta færrest mulig telefoner, og ellers være tilgjengelig for samtaler.

- Ta vare på de andre lederne og deltakerne på turen.
- Forsøk å fullføre programmet. Reis ikke hjem straks.
- Ta vare på eiendeler.

VARSLING

- Hvem ringer? Husk: navn, adresse og telefonnummeret det ringes fra.
- Hva har hendt?
- Hvor? Angi kartreferanse eller beskrivelse.
- Få meldingen bekreftet.
- Skaff om nødvendig flere ledere som kan ta seg av speiderne som ikke er direkte involvert i ulykken.
- Oppsøk redningsmannskapet og informer dem straks de ankommer.
- Bistå redningsmannskapet så lenge det er behov for det.

VED BRANN, SNØSKRED OG ANNEN ALVORLIG ULYKKE

- Gi melding, ring 113 for øyeblikkelig hjelp. 113 ringer videre til politi og brannvesen om det er nødvendig.
- Sikre skadete. Ved brann, snøskred, eksplosjonsfare – få de skadete i sikkerhet. Unngå panikk. Sikre de uskadete, og få disse bort fra risikoområdet.
- Få oversikt over situasjonen. Bedøm raskt behovet for hjelp. Sikre skadestedet og bedøm risikoen ved å oppholde deg i området. Start livreddende førstehjelp.
- Fordel oppgavene.

VED LETEAKSJON / SAVNET SPEIDER

- Hvor ble personen(e) sist sett? Gå raskt

igjennom dette med alle deltakerne.

- Forsøk å avgrense området.
- Er situasjonen uoversiktlig eller kritisk, ring 112 straks!
- La minst én leder bli igjen med de yngste speiderne. Disse holder seg i ro på hytta, leirplassen, eller tilsvarende.
- Resten av lederne og de eldste speiderne fordeler leteområdene mellom seg. Gå alltid to og to sammen! Avtal en samling minst hvert 15. minutt.
- Etter 30 minutters leting skal politiet ringes på telefonnummer 112.
- Informer politiet grundig og systematisk og vær tilgjengelig.
- La politiet bestemme hvor lenge og hvor dere skal lete videre etter varsling. Overlat ansvaret for leteaksjonen til politiet, det er deres ansvar.

VED DØDSFALL/ALVORLIG PERSONSKADE

- Varsle AMK (akuttmedisinsk kommunikasjonsentral) på telefonnummer 113.
- Politi har alltid ansvar for å varsle om dødsfall og alvorlige ulykker til pårørende, det er IKKE din oppgave.
- Ta hånd om ledere og deltakere på turen.
- Henvis alltid presse til kretsleder, eller til generalsekretær/landssjef.

3 HJEMMELEDER

- Få bekreftet at uteleder har kontakt med nødvendige nødetater.
- Varsle Speidernes beredskapstelefon 09123.
- Etter avtale med utelederen, igangsett varsling av foreldrene/pårørende (ikke ved dødsfall, det gjør politi/prest).

- Finn et egnet lokale som kan fungere som et møtested for medlemmene i gruppen og de pårørende.
- Sørg for et felles møte for alle som har vært med på hendelsen i et egnet lokale før turen avsluttes. Gi god og riktig informasjon om hendelsen.
- Sørg for å avtale et nytt møtetidspunkt i egnet lokale for gruppen og de pårørende.
- Legg til rette for at helsetjenesten og/eller presten tilbyr alle som ønsker det en samtale eller oppfølging.
- Legg til rette for at den aktuelle speider, nærmeste pårørende og ledere blir fulgt opp av helsevesen.
- Sørg for at speidere og pårørende skjermes fra presse.
- Forsøk å få til enkel bevertning i lokalet. Overlat ansvaret for dette til en annen leder.
- Henvis presse til generalsekretær og kretsleder så langt som mulig.

4 SPEIDERNES BEREDSKAPSTELEFON – 09123

- Mottar melding fra hjemmeleder.
- Varsler generalsekretær i Norges KFUK-KFUM-speidere.
- Varsler kretsleder i Norges KFUK-KFUM-speidere, eller stedfortreder.
- Varsler generalsekretær i Norges speiderforbund.

09123 driftes av Speidernes fellesorganisasjon (Spf) og betjenes av rovere og ledere. Speidernes beredskapstelefon fungerer **kun** som varslingsorgan.

5 KRETSLEDER

- Kretsleder/visekretsleder skal ha vikarberedskap i ferier, eller i situasjoner der de er utilgjengelige av andre grunner.
- Kretsleder sørger for at to personer reiser til skadestedet eller samlingsted for deltakerne så raskt som mulig dersom det er behov. Deres oppgave er:
 - Hjelp lederne og deltakerne på turen.
 - Bistå politiet.
 - Være bindeledd mellom generalsekretær/kretsleder og det som skjer ute i gruppen/på skadested. Generalsekretær og kretsleder avgjør hva disse personene skal arbeide med.
 - Se til at pårørende på stedet får oppfølging av politi, helsepersonell og prest.
 - Kanalisere journalister og presse til generalsekretær (91 51 66 12 – nummeret fungerer ikke for SMS.)
- Hjelp hjemmeleder med hans/hennes oppgaver.
- Kretsleder uttaler seg til pressen etter samråd med generalsekretær. Orienter pressen om hvor og når de kan få informasjon. Innkall evt. til en pressekonferanse og lag pressemelding.
- Presseberedskap: Be om å få ringe tilbake slik at du får litt tid til å tenke gjennom saken og evt. konferere med andre. Oppgi ikke andre navn enn ditt eget. Si gjerne noe om speidernes generelle opplæring i sikkerhetsberedskap. Be om å få lese gjennom egne sitater før intervjuet kommer på trykk. Se også forbundets medie- og pressestrategi for huskereglene for kontakt med media.

6 GENERALSEKRETÆR

- Assistere kretsleder og forsikre seg om at kretsleder er orientert om oppstått hendelse. Ved alvorlige hendelser kan det være naturlig at generalsekretær bistår kretsen. Bidra til at tilstrekkelige og riktige opplysninger om forbundet kommer fram til politiet, pårørende og medier.
- Landssjef og generalsekretær vurderer tilstedeværelse ved alvorlig personskade/dødsfall.
- Kun generalsekretær og landssjef uttaler seg på vegne av hele forbundet. Generalsekretær holder landsstyret ved landssjefen løpende orientert.

7 RESSURSGRUPPER

- Det er ressursgrupper for fysisk sikkerhet og grenseoverskridende adferd og overgrep.
- Bidra med personer og kompetanse til generalsekretær. I samarbeid med generalsekretær bidra med kompetanse til de involverte.

2

RETNINGSLINJER VED
GRENSEOVERSKRIDENDE ADFERD OG OVERGREP

Vedtatt av landsstyret 06.01.09, sist revidert 23.09.18

Hva gjør Norges KFUK-KFUM-speidere ved mistanker eller anklager om grenseoverskridende atferd, seksuell trakassering, eller seksuelle, fysiske og psykiske overgrep?

MÅL

Norges KFUK-KFUM-speidere skal være trygge fellesskap for alle speidere og ledere.

Alle har ansvar for å følge opp situasjoner som de blir kjent med. Dette gjelder også der den anklagede ikke er medlem av organisasjonen. Retningslinjene skal sikre en tydelig og ryddig håndtering ved tilfeller av grenseoverskridende atferd og overgrep.

DEFINISJONER

GRENSEOVERSKRIDENDE ADFERD/ SEKSUELL TRAKASSERING:

Handlinger som bryter med de grenser en person har for å beskytte seg selv. Det kan være seksuell oppmerksomhet som er uønsket og plagsom, eller atferd som oppleves ydmykende og/eller invaderende for den som rammes. Seksuell trakassering kan være verbal (skjellsord, kommentarer, oppfordring om seksuelle tjenester), ikke-verbal (bilder, chat, SMS, spredning via internett/mobil) eller fysisk (ufrivillig seksuell kontakt, beføling, kyssing). Det er opplevelsen til den som er utsatt for handlingen, og ikke intensjonen til den som utfører handlingen som avgjør om det er grenseoverskridende atferd/seksuell trakassering.

SEKSUELLE OVERGREP:

Seksuelle handlinger utført mot noen som ikke gir eller er i stand til å gi samtykke. Eksempelvis voldtekt, berøring av kjønnsorgan og bryst, fotografere, lagre eller videreformidle seksualiserte bilder. Seksuelle overgrep er straffbare etter norsk lov (Straffeloven kap. 26). Seksualiserte handlinger overfor barn under 16 år er i utgangspunktet alltid straffbart.

FYSISKE OVERGREP: at en person voldrer smerte og kroppslig skade på en annen person.

PSYKISKE OVERGREP: at en person skader, skremmer eller på annen måte krenker en annen person, gjennom trusler, mobbing, eller ulike former for maktmisbruk.

Dette dokumentet, *Retningslinjer ved grenseoverskridende atferd og overgrep*, må også ses i sammenheng med *Retningslinjer for håndtering av antatte kritikkverdige forhold*.

1. HAR DU OPPLEVD GRENSEOVERSKRIDENDE ADFERD ELLER OVERGREP?

- 1.1. Snakk om det med en leder eller annen person du stoler på.
- 1.2. Meld ifra om du opplever, ser, hører om, eller har mistanker om grenseoverskridende atferd eller overgrep, enten det skjer deg selv, eller andre. Ved å fortelle om det vil man kunne få slutt på det. Det er også viktig å si ifra slik at vedkommende ikke får anledning til å gjøre det samme igjen.

2. HVA GJØR DU HVIS DU MOTTAR EN MELDING ELLER ANKLAGE?

- 2.1. Sikre om nødvendig situasjonen for den krenkede, og kontakt aldri den som anklages.
- 2.2. Alle som forteller om overgrep, skal ivaretas av den som får den første betroelsen inntil andre overtar. Dette er spesielt viktig dersom speideren er under 16 år (gjelder seksuelle overgrep). Gi trygghet, slik at den krenkede opplever å bli trodd. Du kan ikke love å holde informasjonen hemmelig.
- 2.3. Lytt nøye, bekreft det du har hørt og opptre rolig. Det kan være en sterk opplevelse å bli kjent med andres krenkelser.
- 2.4. Det skal, hvis det er praktisk mulig, alltid være to tilstede ved mottak av melding.
- 2.5. Kontakt kretsleder og informer om situasjonen. Kretsleder informerer videre til generalsekretær. Hvis det av ulike årsaker er vanskelig å gå tjenestevei skal det tas direkte kontakt med generalsekretæren.

Hvis speideren er under 16 år, skal foreldre og eventuelt barnevern varsles. Dersom den krenkede er mellom 16 og 18 år, bør kontakt med foreldre normalt skje etter dialog med den krenkede.

Gjelder kun der den anklagede er medlem eller har begått krenkelsen på KFUK-KFUM-speidernes arrangement:

- 2.6. Varsle umiddelbart generalsekretær direkte på beredskapstelefonen 915 16 612 (**nummeret fungerer ikke for SMS**), eller hvis dette ikke er mulig, kontakt kretsleder. Generalsekretær kontakter

kretsleder og ressursgruppen for videre oppfølging.

3. VIDERE SAKSGANG NÅR MEDLEMMER ER INVOLVERT

Det vil alltid være flere personer som er berørt når det kommer en mistanke eller en anklage om grenseoverskridende adferd og/eller overgrep. Alle bør bli ivaretatt. Spesielt gjelder dette den krenkede og den mistenkte/anklagede.

- 3.1. Generalsekretær har ansvar for at det oppnevnes kontaktpersoner for den/de krenkede og for den/de anklagede. Kontakt- og ressurspersonene bør ikke ha tilknytning til, eller interesser i, den aktuelle saken, eller hverandre.
- 3.2. Forbundskontoret kan være behjelpelig med å opprette kontakt med hjelpeinstanser og andre ressurser.
- 3.3. Det skal avklares om det er aktuelt å melde saken til politiet og/eller barnevernet.
- 3.4. Suspensjon: Medlemmer og/eller ansatte som blir anklaget/mistenkt/anmeldt for grenseoverskridende atferd eller overgrep, vil som hovedregel bli suspendert fra eventuelle tillitsverv og lederoppgaver, eller stilling i KFUK-KFUM-speiderne inntil saken er avgjort. Suspensjon vil også kunne gjelde for anmeldte forhold utenfor KFUK- KFUM-speiderne. Det tas ikke stilling til anmeldelsen/anklagen/mistanken (se også dokumentet *Retningslinjer ved anmeldelser av medlemmer i KFUK-KFUM-speiderne*).

- 3.5. KFUK-KFUM-speidernes grunnregler §7.2 og §10.4 åpner opp for eksklusjon og tilbakekalling av tillitsverv for medlemmer som klart har opptrådt i strid med Norges KFUK-KFUM-speideres formål, regler eller verdier.
- 3.6. Anmeldelse eller bekymringsmelding skal behandles konfidensielt. Retningslinjer gitt i forvaltningslovens §13c, arkivlovens §9 og personopplysningsloven §8 og §9 om oppbevaring av tashetsbelagte opplysninger skal følges.

4. DERSOM DEN ANKLAGEDE ER ANSATT I NORGES KFUK-KFUM-SPEIDERE

Når en ansatt er mistenkt/anklaget/anmeldt, er det arbeidsgiver ved generalsekretær som skal håndtere saken. Arbeidsrettslige regler vil da tre inn.

Ressurser: «LNU Trygg og tilstede» utgitt av LNU (2010), Norges KFUK-KFUM, Norges speiderforbund, og Ung.no

Foto: Johanne Eskeland

3 GENERELT OM SIKKERHET

Sikkerhet er en viktig del av speiderarbeidet. De ulike gruppene har ulike aktiviteter, og ledernes erfaring og bakgrunn varierer mye. Det er derfor svært vanskelig å lage en klar definisjon på alle typer aktiviteter. Dette heftet skal kunne brukes av en gruppe som har mye aktivitet i bysentrum og en gruppe som har de fleste møtene ute i naturen. Med dette heftet er det prøvd å dekke opp både turer og andre aktiviteter hvor det er viktig at en i større eller mindre grad har fokus på sikkerhet. Mange arrangementer vil ha aktiviteter fra flere delkapitler i heftet. Da er det ledernes oppgave å hente ut krav og anbefalinger fra de ulike punktene. Dersom en arrangerer aktiviteter som kan innebære risiko, men som ikke er nevnt i heftet, skal en likevel foreta en risikovurdering. Ta kontakt med organisasjoner som har kompetanse på dette, eller forbunds-kontoret som kan bidra med hjelp eller kontakt-info. Beredskapsgruppen kan også bidra.

Kravet til sikkerhet i heftet er for speider-arrangementer. Under noen aktiviteter vil nok ledere sette andre grenser på en privattur. For aktiviteter som blir arrangert for andre speidere, er det viktig at sikkerhetsmarginene er så gode at en unngår alvorlige ulykker.

3.1 RISIKOVURDERING

Tur og aktivitet etter evne bør være et overordnet prinsipp for alle friluftaktiviteter i Norges KFUK-KFUM-speidere. Dette prinsippet gjelder både lederne og deltakerne på turen.

Målet med en risikovurdering er å legge grunnlag for å håndtere risiko på en slik måte at turen eller leiren utføres med færrest mulig skader eller tap.

Eksempler på årsaker til uhell:

- Individuelle feil
- Tekniske feil ved utstyr
- Lederfeil
- Kompetansesvikt – manglende kompetanse hos leder og/eller speider
- Prosedyresvikt

Risikovurderingen i fem trinn:

1. Identifiser mulige farer
2. Vurder disse farene
3. Lag tiltak og ta beslutninger for å unngå farene
4. Iverksett tiltakene
5. Overvåk/kontroller og evaluer tiltakene

Dette stiller krav til ledernes evne og vilje til å gjennomføre gode risikovurderinger: Hvor galt kan det gå? Hvor sannsynlig er det at ulykker skjer? Alle møter, turer og leirer i naturen skal i prinsippet risikovurderes – en ulykke kommer alltid uventet!

3.2 ANSVAR

Hver enhet i Norges KFUK-KFUM-speidere skal ha en ansvarlig enhetsleder over 18 år. Det er denne lederen som har det formelle ansvaret for sikkerheten til enheten ved møter, turer og leirer. Beredskapsplanen for sikkerhet – se kapittel 1 – klargjør ledernes ansvar dersom det skjer en ulykke på et arrangement.

Momenter som deltakernes utstyr og ferdigheter, vær, terrenget turen går i, turplanlegging og ledernes kompetanse er viktige emner å berøre før hvert arrangement.

Foto: Eirik Svandals Bø

4 TURER

Terreng og mulige værforhold vil variere svært mye i løpet av året og ut fra hvor i landet turen går. Det er derfor svært vanskelig å skille mellom lavland og høyfjell, og mellom sommer- og vinterturer. En må derfor i stor grad selv vurdere hvilken definisjon turen passer under. I noen tilfeller må en bruke momenter fra flere av definisjonene under. Det viktigste er uansett at en er bevisst på sikkerhet og mulige farer i forkant og under turen.

Det skal alltid være en hjemmeleder som har all nødvendig informasjon om turen. Hjemmeleder kan være et bindeledd mellom de som er på tur og de pårørende til turdeltakerne.

4.1 GENERELT

4.1.1 PÅ FORHÅND

- Turopplegg og rute skal være godkjent av enhetsleder over 18 år.
- Sørg for å innhente opplysninger om området dere skal ha aktivitet i.
- Når ruta planlegges – tenk på nødløsninger. Er det mulig å korte ned på ruta hvis dårlig vær eller spesielle situasjoner skulle oppstå?
- Avtal hvem som er hjemmeleder, gi vedkommende nødvendig informasjon om turen, og informer foreldre om hvem som er hjemmeleder.
- Gi foreldrene god informasjon før turen om hvor dere skal, hvem som er ansvarlige

ledere, hvor lenge dere blir borte osv.

- Informasjonen til speiderne skal være entydig og klar. Hva skal de f.eks. gjøre hvis det oppstår vanskeligheter?
- Innhent værmelding før turen og vurder om dette endrer forutsetninger for turen.
- Før turen starter skal kursdeltakerne orienteres om hvordan en skal påkalle oppmerksomhet fra de andre i tilfelle det skulle bli behov for det.
- Gjør deg kjent med dette heftet, og ha det gjerne med på turen.

4.1.2 UNDERVEIS

- Uteleder skal ha oversikt over navnene på deltakere og på hjemmeleder, samt telefonnummer til nærmeste pårørende for alle deltakerne og til hjemmeleder i tilfelle en krisesituasjon.
- Uteleder må alltid følge med på kartet og vite hvor man er.
- På tur skal patruljen gå sammen. Det må hele tiden være klart hvem som går først og sist.
- Lederne på turen fordeler seg, en går først og en går sist.
- Jevnlig, og ved veiskille/stikryss, foretas kontroll av at alle er med, også på korte turer.
- Hjemreise etter turer: Beregn god tid for avslutning av turen for å forebygge ulykker i bil fordi sjåføren er for trøtt, eller «bare må» rekke en ferje. Sjåførene må være uthvilt før kjøretur hjem.

4.1.3 UTSTYR

- Ledere må alltid ha med førstehjelpsutstyr tilpasset aktiviteten/turen og deltakerne (se anbefalt liste i kapittel 9.3). Husk at

ved mange skader er et av hovedproblemene at pasienten blir kald eller nedkjølt. Ha alltid med en form for varmeplagg, vindsekk, folie, underlag el.

- Ledere må ha med mobiltelefon eller annet egnet kommunikasjonsmiddel for å kunne varsle og be om hjelp i en nødsituasjon.
- Ledere bør vanligvis ha med kart, kompass og skrivesaker. GPS kan være et nyttig hjelpemiddel på turer dersom en kan å bruke den.
- Pass på at alle deltakerne har klær som er tilpasset årstiden, været og føreforholdene.
- Ved lengre dagsturer eller overnattings-turer ute bør leder forvise seg om at det er ekstra utstyr som klær etc til å takle at en speider blir kraftig våt eller skadet – hindre nedkjøling og frostskafer. (En ekstra lue, votter, ullundertøysett, ullsokker og bærepoper kan være til stor hjelp)
- Hodelykt og refleksvest er alltid lurt å ha med. I den mørke årstid er det en stor fordel at alle deltakerne har hodelykt (husk ekstra batterier) og refleksvest – ikke minst der møtet/turen foregår ved trafikkert vei, parkeringsplass eller lignende. Lykt bør være med også på en del dagsturer dersom det er mørkt om natten (i tilfelle forsinket retur).
- Ledere bør ha med et minimum av vann og mat i reserve. Om vinteren er litt varmt vann på termos til god hjelp.

4.1.4 HJEMMELEDER

Det skal utnevnes en hjemmeleder ved hver tur. Hjemmelederen skal ha følgende informasjon om turen:

- Tidspunkt og sted for avreise.
- Tidspunkt og sted for hjemkomst.
- Hvor turen går, rute og overnattingssted.

- Litt generell informasjon om turen og programmet på turen.
- Hvem som er ledere på turen og hvordan de kan kontaktes.
- Hvor mange og hvem som er med på turen (kan informeres om når turen starter).
- Navn, adresse og telefon til pårørende (f.eks. gruppens medlemsliste).

Hjemmeleder skal ha beredskapsplanen tilgjengelig og innholdet i den skal være kjent.

4.2 TURER MED OG UTEN OVERNATTING PÅ BARMARK

Det skal være gøy å dra på tur! Avpass etappene, oppakningen og utstyret etter forholdene. Tenk på at fotturer sommerstid varierer fra solskinnsturer i sommervarme til fjellturer under våte og kalde forhold.

I dette heftet er det i utgangspunktet valgt å skille mellom friluftsliv i lett terreng og krevende terreng. I mange tilfeller, men ikke alltid, vil dette skillet sammenfalle med tregrensen. Vær oppmerksom på at tur i det som en tror er lett terreng kan bli krevende om det blir tåke eller snø/sludd sommerstid som gir glatte steiner eller gressbakker. Ansvarlig leder må være med på å vurdere turens vanskelighetsgrad.

4.2.1 TUR MED OVERNATTING UTE I LETT TERRENG

- Leder/patroljefører må ha kunnskap om faremomenter vedrørende overnatting ute.
- Turer for familiespeidere, oppdagere og stifinnere ledes av enhetsleder eller annen ansvarlig leder over 18 år.
- Husk å utnevne hjemmeleder for hver tur.
- Meldeposter underveis kan brukes. Dette

kan være telefon, skrivning i bok som er utlagt eller å legge igjen annen form for melding. Leder kan da om nødvendig sjekke om angitt punkt er passert.

4.2.2 TUR MED OVERNATTING UTE I KREVENDE TERRENG

- Speiderne skal være under ledelse av leder over 18 år.
- Lederen må være fullt fortrolig med ferdsel i fjellet/overnatting ute og ha kunnskap om faremomenter som er knyttet til dette.
- Før turen må den ansvarlige lederen forvise seg om at deltakerne har fått god nok informasjon om turen med hovedvekt på faremomentene og forebygging av ulykker slik at turen kan gjennomføres forsvarlig. Lederen skal også før turen vurdere om deltakernes personlige utstyr holder en forsvarlig standard.
- Fjelltur sommerstid vil i en del terreng kreve at en har med klær som for vinterforhold.
- Ved lengre turer kan det legges inn meldepunkter underveis.

4.2.3 SPEIDERLEIR

Både leir og aktiviteter krever planlegging og sikkerhetsvurdering. Bruk de ulike delene av dette heftet til de ulike aktivitetene.

4.3 VADING/KRYSSING AV ELV

Kryssing av elver kan være både vanskelig og risikabelt. Bruk tid for å finne det beste og sikreste stedet for vading. Vær oppmerksom på at det er vanskelig å stå oppreist med vann over knehøyde i strie elver, og at støvler og vadere lett kan bli fylt med vann hvis en faller.

- Ta av bukse, eller brett den langt opp slik at den ikke blir våt. Vading bør ikke foregå barbeint. Bruk ullsokker, sandaler eller fjellsko for å få godt feste på steinene. Stav kan være til god hjelp. Vadestokk og vadesko kan være en fordel ved lengre/mange vadinger.
- Ved vading av større elver skal første person som vader over binde seg forskriftsmessig inn i et tau, og ta det med seg over på motsatt side og feste det godt der. Dette sikrer vedkommende og spesielt de som kommer etter når tauet spennes tvers over elva.
- Vi tilrår å vade motstrøms fordi en da har bedre kontroll med hvordan man setter ned føttene. Da risikerer man ikke at føttene så lett blir revet med av strømmen når den er sterk.
- Vading bør aldri forekomme over hofteshøyde.
- Det må være lett å kvitte seg med sekken og annet utstyr dersom en får behov for å svømme. Løsne magebelte og brystrem!

Foto: Erling Daae Forberg

4.4 VINTERFRILUFTSLIV

Turer og utendørsaktiviteter om vinteren er blitt en vesentlig del av friluftslivet i norsk speiderbevegelse. Turliv i høyfjellet vinterstid, med overnatting i snøhule, iglo og lignende, har økt i omfang. På bakgrunn av dette har forbundet utgitt en bok som heter «Friluftsliv i vinterfjellet». Denne boka tar opp mye viktig kunnskap om vinterspeiding, og innholder bør være kjent for ansvarlig turleder. Boken kan kjøpes på speiderbutikken.no.

Også på vinterstid skiller vi mellom friluftsliv i lett terreng og i krevende terreng. Det er ikke skilt mellom dagstur og tur med overnatting. Lett terreng er korte turer hvor det er lett å orientere seg. Ofte går dette skillet ved tregrensen.

Før turen anbefales det å gå inn på varsom. no for å sjekke snø og isforhold i det området hvor turen skal gå i tillegg til selvfølgelig å lese værmeldingen for området nøye. På varsom. no finner du egne meldinger fra NVE om blant annet skredfaregrad for større områder og andre nyttige varsler.

4.4.1 LETT VINTERTERRENG

Dette er korte turer i terreng hvor det er lett å orientere seg, primært i eller under tregrensa. Det gjelder for eksempel oppkjørte eller merkede løyper og terreng som ikke har noen skredfare. Merk også at en skitur i januar kan være krevende, mens samme skitur i april kan være lett. Også en dagstur kan bli krevende om forholdene endrer seg raskt, noe det ofte gjør – særlig i fjellet.

- Lederen/patroljeføreren må ha kunnskaper og om faremomenter vedrørende over-

natting ute om vinteren, og ha overnattet ute under lignende forhold tidligere.

- Patroljefører skal få beskjed om at de kun skal gå i forhåndsgodkjent område.

4.4.2 KREVENDE VINTER-TERRENG

- Speiderne skal være under ledelse av leder over 18 år.
- Lederen skal ha relevant kompetanse og erfaring med friluftsliv i vinterfjellet.
- Lederen bør ha *oppdatert* erfaring fra snøhulekurs, skredkurs, fjellederkurs eller lignende, eller inneha tilsvarende kompetanse.
- Lederen må være fortrolig med ferdsl i vinterfjellet og overnatting i snø (telt, snøboliger og nødbivuakkerer) og ha kunnskap om faremomenter som er knyttet til dette. Dette gjelder også ved dagsturer på grunn av faren for skiftende værforhold. (Se kap. 7.4 for bruk av brennere i snøhule og telt.)
- Lederen skal kunne vurdere skredfare og treffe rette tiltak. Lederen skal kunne kameratredning i skred. Ferdsl i skredterreng over 30 grader skal ikke forekomme. Leder skal også vurdere om ferdsl i utløpsområdet for skred er forsvarlig. I utgangspunktet bør ferdsl i utløpsområdet unngås. (Utløpsområdet er området skredet kan passere eller stoppe i.)
- Deltakere under 18 år må ha skriftlig samtykke fra foresatte for å kunne overnatte i vinterterreng. Denne bør innhentes før turen og oppbevares hjemme.
- Før turen må den ansvarlige leder forvise seg om at deltakerne har fått grundig informasjon om ferdsl i vinterfjellet med hovedvekt på faremomenter og forholds-

regler mot ulykker. Lederen skal også før turen vurdere om deltakernes personlige utstyr holder en forsvarlig standard.

- Ta alltid med solide snøspader, søkestenger og annet sikkerhetsutstyr som vinterfjellet krever.
- Ved lengre turer kan det legges inn meldepunkter underveis.
- Det vil ofte være fornuftig å avklare terrengforhold/skredfarlig terreng med lokale kjentfolk som har erfaring fra vinterfjellet.

4.4.3 SNØHULEGRAVING OG ANDRE BOFORMER I SNØ

- Speiderne skal være under ledelse av leder over 18 år.
- Lederen må ha oppdatert erfaring fra snøhulekurs (eller tilsvarende kurs/erfaring med teoretisk og praktisk øving med det å bo i snø).
- Snøhulen skal ikke graves i høyere heng enn fem meter på grunn av skredfare.
- Søkestenger skal være en del av utstyret på planlagt snøhuletur. Vær observant på skredfare dersom helling er over 30 grader.
- Leder *bør* ha oppdatert skredopplæring (for eksempel skredkurs) og skal kunne kameratredning i skred. Dette *bør* også deltakere ha fått kjennskap til før turen.
- Deltakere under 18 år må ha skriftlig samtykke fra foresatte for å kunne overnatte i snøhule eller annen form for snøbolig. Denne *bør* oppbevares hjemme hos en leder.
- Husk på faren ved bruk av brennere og åpen ild (Se kap. 7.4 for bruk av brennere i snøboliger). Vær spesielt forsiktig ved bruk av stearinlys og annen ild i telt og huler. Et lys som velter kan antenne for eksempel soveposer eller teltduk med katastrofalt utfall.

- Det må holdes god orden ute og inne. Alle innganger til snøboliger må merkes tydelig med for eksempel søkestenger, ski eller staver i kryss eller lignende. En må til enhver tid vite hvor sikkerhetsutstyret befinner seg. Minst en spade og søkestang skal tas med inn i snøbolig /telt.
- Husk på faren for kollaps i snøkonstruksjoner. Ikke bygg for stort, og hold bueformen. Ved bygging av igloer, snøklokker og lignende konstruksjoner på flatmark, husk faren for kollaps i snøen. Tråkk hardt før bygging.
- Husk farene ved telting i vinterfjellet. Bruk kun solide fjelltelt som tåler sterk vind. Velg egnede områder for telting og vurder gjeldene og meldt vindretning og vindstyrke. Vær også oppmerksom på faren for teltkollaps ved kraftig snøfall og vindstille vær.
- Ved overnatting i telt eller snøbolig: ha med – og bruk – vekkerklokke for vakt-system om natta. Ansvarlig leder *bør* sjekke forholdene i løpet av natta.

4.5 ISLAGT VANN

Det er viktig å være sikker på at isen holder om man skal bevege seg ut på den. Det krever en del erfaring og kompetanse å skulle vurdere usikkerheten. Husk at isen generelt er usikker under snøsmeltingen om våren, og etter mildværsperioder. Det er sjelden slik at isen enten er trygg eller utrygg, men det kan variere mye innenfor samme vann. Ved bekkeos, elveløp og andre steder der det er en del strøm i vannet, er ofte isen utrygg. Vær spesielt oppmerksom ved regulerte vann og vassdrag.

- Les isvarsler og annen nyttig informasjon fra NVE på varsom.no.

Foto: Magnus Berntzen Nordlid

- Er du usikker på om isen er sikker nok, holder du deg på land!
- Far varsomt og bruk synet og hørselen aktivt når du krysser islagt vann.
- Vær obs på vindbrønner, særlig på større innsjøer og vann. Vindbrønn betyr at man midt på store områder med sikker is kan ha små felter med åpent vann. Ofte ligger vindbrønnene over grunner som skaper ekstra strøm.
- På regulerte vann må deltakerne være oppmerksomme på sprekker i isen, spesielt i overgangen mellom land og vann. Isen vil også være utrygg i områder hvor vann tappes inn eller ut på regulerte vann. Dette trenger ikke være ved elveosene.
- Undersøk isen grundig dersom det ligger snø oppå.
- Går du på ski og opplever at isen var mer usikker enn du først antok, bør du vurdere om bindingene skal være åpne og stavene løse. Bærer du stor sekk på is, skal magebeltet og brystreima være åpen.
- På skøyter er det viktig å ha god oversikt over alle deltakerne, og undersøke hvert nytt vann man beveger seg over i.
- Ispigger med fløyte rundt halsen anbefales for alle som går på is.
- Ha redningsline (kasteline/livline) lett tilgjengelig.
- Ha gjerne med en liten øks, spesialstav med ispigg eller lignende til å sjekke istykkelsen.
- Ha med komplett klesskift i vanntett pose.
- Husk fyrstikker til bål for varme og tørke.
- Hjelm bør brukes når man går på skøyter.
- Vær spesielt forsiktig på sjøis (saltvann) og regulerte vann.

4.6 MED SKØYTER ELLER TIL FOTS PÅ STÅLIS

5-10-20-REGEL

5 CM blank stålis tåler vekten av et menneske såvidt. Det anbefales å vente til isen er nærmere 10 cm tykk.

10 CM stålis regnes som sikker for en eller flere personer.

20 CM is av god kvalitet holder de fleste og det meste.

4.7 LITTERATURTIPS VINTERFRILUFTSLIV

- Horgen, André (2010): *Friluftslivs-veiledning vinterstid*. Høyskoleforlaget
- Brattlien, Kjetil (2012): *Den lille snøskredboka*. Fri Flyt A/S
- Nes, Lundberg Christer (2013): *Ski-kompis. Snøskred og trygg ferdsel*. Selje forlag. Friluftsrådet for Ålesund og omegn
- Friluftsrådet (2009): *Isboken*.
- Aalstad, Thomas (red.) (2011): *Friluftsliv i vinterfjellet*. KFUK-KFUM-speiderne.

5 ANDRE AKTIVITETER

De aktivitetene som er tatt med her, er de som vanligvis hører hjemme i speiderprogrammet og som kan være forbundet med en spesiell fare. Noen aktiviteter er mindre vanlig i speidersammenheng, og det er derfor ikke utarbeidet egne retningslinjer for dem.

Dersom speidergruppa driver med slike aktiviteter, må dere selv skaffe dere den kompetanse som er nødvendig. Dere bør også vurdere å tegne særskilt forsikring for aktiviteten. Dette kan gjelde aktiviteter som for eksempel rafting, elvepadling, dykking og havpadling.

5.1 KLATRING OG RAPPELLERING

Klatring er en risikosport, og konsekvensene kan bli veldig store om man gjør noe galt. I mange tilfeller kan det være foreldre med klatreerfaring som stiller opp. I teksten under er det derfor brukt *ansvarlig veileder* på ansvarlig person. ***Dersom ansvarlig for klatringen ikke forstår punktene under, er vedkommende ikke kompetent til å være ansvarlig for klatring for speidergruppen.***

Disse reglene dekker ikke klatring på led med naturlige sikringer, hvor klatreren underveis sikrer seg selv ved hjelp av sikringsmidler. Dette er en type klatring som krever mer erfaring, og som normalt faller utenfor det som tilbys i en vanlig speidergruppe. Ved klatring på led med naturlige sikringer skal ansvarlig leder være minimum godkjent som *klatreinstruktør 1 lavland* fra NF/NKF (Norsk Fjellsportforum/Norges Klatreforbund) eller Nortind godkjent.

5.1.1 GENERELT

- Ansvarlig leder bør være godkjent klatreinstruktør/breinstruktør eller ha tilsvarende kompetanse gjennom kursing og erfaring. Ansvarlig leder skal ha brattkort. Topp-taukort er ikke nok til å være ansvarlig for klatring (ordningen med topp-taukort frarådes av NKF).
- Enhetsleder er ansvarlig for å sjekke at ansvarlig leder og andre som bidrar med klatrekunnskap har kunnskapene som kreves i kulepunktet over.
- Ledere skal både ved sin instruksjon og ved sine handlinger få fram at sikkerhet i klatring ikke bare er sikring og sikringsutstyr, men også måten en klatrer på.
- Kun ledere som minimum har innføringskurs i klatring eller brevandring skal disponere gruppens klatreutstyr.
- Alt utstyr skal være UIAA eller CE-godkjent.
- Klatretau skal ikke brukes til annet enn klatring/bre.
- Klatretauets levetid er avhengig av slitasje, alder og antall fall på tauet. Før logg på all bruk av tau og seler. Sjekk tau jevnlig og vær spesielt observant på at slitasjen ofte er størst på 5 meter på endene. Alle deler av tau med skade skal umiddelbart kappes bort. Klatretau skal kasseres som klatretau senest når det er 10 år uavhengig av bruk. Dersom det klatres på led skal tauet ikke være eldre enn 5 år.
- Statisk tau skal ikke brukes til klatring.
- Klatreseler kasseres ut fra slitasje.
- Hjelm skal alltid brukes under klatring

Foto: Gøril Huse

utendørs og i bratt terreng der steinsprang kan forekomme av både klatrer og sikrer.

Personer som ser på skal ikke stå rett under den som klatrer/rappellerer.

- Utstyr av metall kasseres når slitasje fører til at det fungerer dårligere (for eksempel hvis snapper går tregt) eller hvis det mistes ned på stein.
- Topptaufestet/rappellfestet skal ha minst to bombesikre uavhengige sikringer som er utlignet i et punkt. Det skal brukes skrukarabiner på det utlignede punktet. Det er en god vane å alltid legge en ekstra karabin i senterpunkt på topptaufeste.
- Vanligvis i speidersammenheng, og alltid dersom deltakerne ikke har erfaring fra rappellering, skal det brukes ekstra sikringstau på minimum 9mm. Er speiderne eldre og mer erfarne, kan rappell utføres med taubrems og klemknute under åtter klippet i lårløkka med skrukarabin, eller man kan bruke ekstra sikrer i bunnen av rappellen som kan stramme tauet, som backup. Sikreren som står oppe, skal være forankret i standplass.
- Ved rappell skal endene på tauet knyttes sammen før rappell starter.
- Klatretauet skal bindes direkte inn i selen med åttetallsknuten, ikke i karabin. Følg bruksanvisningen til selen. Ved sikring eller rappell festes skrukarabinen i sentral-løkke eller tilsvarende.
- Det er en god vane å nytte den passive enden på sikringstauet fast i selen til sikrer.
- Leder skal alltid sjekke utstyret til den som skal klatre/rappellere. Eventuelt kan dette utføres av andre som har brattkort.

5.1.2 KRAV TIL ANSVARLIG

Alle ansvarlige **skal** ha brattkort.

Klatring er et stort felt, og kompetansen som kreves av ansvarlig vil variere ut fra type klatring. I grove trekk kan en dele inn i følgende:

Klatring inne i klatrehall

Ansvarlig skal ha brattkort. I tillegg bør ansvarlig ha godkjenning som klatre-/breinstruktør, eller ha lang erfaring med klatring.

Klatring ute på borebolter med topptaufeste

Ansvarlig skal ha brattkort. I tillegg skal ansvarlig ha godkjenning som klatreinstruktør sport, breinstruktør eller lang erfaring med klatring på naturlige sikringer.

Klatring hvor en lager eget topptau/rappellfeste

Ansvarlig skal ha brattkort. I tillegg skal ansvarlig ha godkjenning som klatreinstruktør ute, breinstruktør eller ha lang erfaring med klatring på naturlige sikringer.

Klatring på naturlige sikringer

Normalt vil dette ikke være en speideraktivitet, men dette **skal ikke** foregå uten godkjent klatreinstruktør med godkjenning på naturlige sikringer.

Mer info om brattkort finner du på klatring.no

Oversikt over godkjente klatreinstruktører finnes på www.fjellsporforum.no (NF-godkjente klatreinstruktører), www.nortind.no (Norske

tindevegledere) og www.klatring.no (Klatreforbundets klatreinstruktører)

5.2 BRUSKASSESTABLING

- Den som stabler, skal bruke hjelm og klatresele, og skal være sikret ved tau festet på punkt høyere enn det høyeste bruskassestablere kan oppnå. En person skal stå på bakken og sikre. Denne skal ha hjelm og klatresele med taubrems. Den som sikrer, og den som binder klatrer inn i tau, skal ha brattkort. Dette for å sikre kompetanse slik at det klatretekniske blir gjort forsvarlig. Når barnet som klatrer er så lite at det er fare for å skli ut av selen hvis han/hun havner opp/ned, skal det benyttes kroppssele.
- Sikringstauet skal være et klatretau, og det skal ha et solid festepunkt. Når stabelen med kasser faller ned, vil det skje et rykk i tauet som gir vektbelastning høyere enn vekten av personen som er festet i tauet.
- Personer som forsyner stableren med kasser, eller fester kasser til tau og heiser dem opp til stableren, skal bruke hjelm.
- Området der stablingen foregår skal avstenges, slik at kasser som faller ikke kan skade noen. Vær oppmerksom på at kasser som faller fra stor høyde også vil kunne sprette langt av sted. Sikringsradiusen skal være minst lik høyden av stabelen.

5.3 BREVANDRING

Skal en drive friluftsliv i de høyereliggende fjellområdene i Norge, vil en kunne komme i kontakt med isbreer. Ferdsel på disse er forbundet med **stor fare** om en ikke har kunnskap om breen og tar de nødvendige forholdsregler for å ferdes på bre. Breen er i stadig bevegelse

Foto: Svein Olav Ekvik

og det dannes store sprekker som kan være dype, og sprekkeene er ofte dekket av snø. Om en person faller ned i en bresprekk uten nødvendig sikring, kan det være stor fare for tap av liv. Fall på is er generelt farlig.

Mange har deltatt på vanlige brekurs. Målsetting for vanlige brekurs er å gi deltakerne kunnskap og erfaring til å gå på bre sammen med andre med tilsvarende erfaring. Dette gir derfor ikke nok kunnskap eller erfaring til å ha ansvar for speiderturer med folk uten erfaring.

En del breer er mindre farlig vinterstid og blir brukt til skiturer. Dette er beskrevet i eget punkt.

5.3.1 SOMMERTUR PÅ BRE

Ansvarlig for breturen skal være en person som har NF-godkjenning som breinstruktør (Norsk Fjellsportforum) eller internasjonalt godkjent

tindevegleder (Nortind). Leder som kun har gått vanlig brekurs, er ikke kompetent til å ha ansvaret for speidergruppe på Bretur. Speiderne bør ha basisferdigheter innen friluftsliv (utstyr, bekledning, overnatting, førstehjelp, orientering) før Breturen gjennomføres. Deltakerne bør være minimum 10 år, og man skal ha godkjenning fra foreldre dersom deltakeren er under 18 år.

Videre sikkerhetsregler er ikke nevnt i dette heftet da personer som er godkjent til å være ansvarlig skal ha kompetanse til å vurdere sikkerhetsregler. Ref. NF / DNT sine retningslinjer for breinstruktører.

5.3.2 VINTERTUR PÅ BRE

Normalt skal ansvarlig for turen være en person som har NF-godkjenning som breinstruktør (Norsk Fjellsportforum) eller internasjonal godkjent tindevegleder (Nortind). Unntak fra dette er dersom turen går langs kvistet løype på bre eller løype som er vanlig å gå på for folk flest uten brefører. I slike tilfeller skal ansvarlig leder har lang og god erfaring med vinterturer på ski i krevende terreng.

Deltakerne bør være minimum 10 år og skal ha godkjenning fra foreldre om deltakeren er under 18 år.

Retningslinjer for skitur skal følges, men enhetsleder skal forvise seg om at det er vanlig og forsvarlig å definere turen som skitur, og ikke som Bretur. Eksempler på dette er:

- *Skitur Finse – Hardangerjøkulen* etter merket løype: defineres som skitur og ikke Bretur.
- *Skitur Josten på langs*: defineres som Bretur.

Er du i tvil om hva du skal definere turen som, skal du kontakte godkjent brefører eller lokal turistforening for avklaring.

Oversikt over godkjente breinstruktører finnes på www.fjellsportforum.no (NF-godkjente breinstruktører) og www.nortind.no (Norske tindevegledere)

5.4 ISKLATRING

Isklatring i fosser har stor risiko for skader. Aktiviteten bør ikke drives som speideraktivitet.

5.5 ORIENTERINGSLØP

Ved løypelegging og planlegging skal det tas særskilt hensyn til speidernes ferdigheter i å finne fram, samt til vegetasjon og dyreliv. Løypene skal legges med særlig omtanke for speidernes sikkerhet, og spesielt farlige områder må unngås. Under lange løyper/turer og i varmt vær skal det være veske tilgjengelig. Ved orienteringsløp når det er kjølig, bør speiderne få anledning til å skifte klær inne. Ta spesielt hensyn til værforhold som kulde/snødybde, oversvømmelser og flom, og tåke/dårlig sikt, sterk vind og glatte sva.

Ved orienteringsløp med mange speidere bør en vurdere om det planlagte terrenget kan komme i konflikt med sårbare hekkeområder for fugl i perioden mai-juni, eller jaktområder på høsten.

- Enhetsleder skal godkjenne løyper og opplegg på forhånd.
- Ved større løp bør grunneier kontaktes på forhånd, jfr. friluftsløven §10.
- Det er forbudt å løpe på innmark i sommerhalvåret.

- Området bør være avgrenset geografisk av vei, vann, elv eller liknende.
- Deltakerne skal på forhånd orienteres om hvordan de skal forholde seg dersom de går seg bort.

5.6 HINDERLØP

Hinderløp inngår i roverfemkamp, og er stort sett bare aktuelt for rovere. Det finnes et eget hefte om roverfemkamp som er godkjent av Roverting. I dette heftet omtales også sikkerhetsregler for hinderløp som vi her bare henviser til.

Roverfemkampreglementet finner du på kmspeider.no/rover.

5.7 SPEIDERMANØVERE OG SPENNINGSLEKER

En speidermanøver eller en spenningslek kan være noe av det mest spennende og morsomme en speider kan være med på. Men en speidermanøver kan også bli altfor spennende og alvorlig/realistisk.

I enkelte tilfeller har det skjedd ulykker og nestenuhell i forbindelse med speidermanøvere. Disse retningslinjene er utarbeidet for å hindre slike uhell. Foruten nattmanøvere og andre speidermanøvere, omfatter retningslinjene spenningsleker som snikeleker, ulike typer «politi og røver», leker som gir skinnbilde av virkeligheten gjennom spøkelsessagn og gamle historier, førstehjelpsøvelser og lignende.

- Opplegg for manøveren/spenningsleken skal være godkjent av enhetsleder.
- Enhver bruk av våpen i manøver/

spenningslek, for eksempel pil og bue, sprettert, armbrøst, skytevåpen eller lignende, er ikke tillatt. Speiderkniv og mobil skal ikke være med på manøveren.

- Det skal skilles klart mellom øvelse og virkelighet ved at det gis beskjed om at dette er en øvelse når manøveren settes i gang. Eventuelt kan man gi beskjed om at det innenfor et nevnt tidsrom vil bli holdt en øvelse (for eksempel i løpet av en tur, en dag eller en uke). Det kan også være slik at manøverens form og opplegg i seg selv gjør det klart at dette er en øvelse. For eldre speidere (patruljeførere og oppover) kan det lages en uvarslet øvelse, men opplegg skal godkjennes av flere ledere i forkant. Dersom øvelsen kan bli oppfattet som en ulykke av utenforstående, skal politi og/eller helsetjeneste varsles før øvelsen starter, slik at en unngår unødvendig utrykning av nødetater.
- Leder skal sørge for at det er klargjort når manøveren/spenningsleken skal avsluttes, og skal kunne gripe inn øyeblikkelig og avslutte manøveren/leken hvis det skulle oppstå fare for skader.
- Deltakerne bør gis anledning til å samtale med lederne om manøveren/leken etter gjennomføring for å lære av erfaringene.

5.8 ROVEROPPTAK

Roveropptak skal ikke inneholde opplegg som kan skade roveraspirantene fysisk eller psykisk.

Opplegg for roveropptak skal godkjennes av gruppeleder i forkant av opptak. Det må vurderes om roverne kan gå alene eller om de skal være flere i lag. Sikkerhetstiltak som mobiltelefon etc. i lukket konvolutt/pose bør være med.

6 VANNAKTIVITETER

6.1 PADLING

Når det gjelder padling generelt vil vi anbefale ansvarlige ledere å ha, eller skaffe seg, kompetanse som minst tilsvarer kravene til de ulike nivåene til Norges padleforbund og deres våttkortstiger (se www.padling.no). Kanopadling og kajakkpadling i speidersammenheng er vanligvis forbundet med padling på flatt vann og i skjermede områder. Padling på hav, større innsjøer og fjorder og i elver og stryk krever høy kompetanse, stor erfaring og svært gode ferdigheter.

Ved all padling skal deltagerne alltid bruke minimum flytevest. Merk at en flytevest ikke snur en person i vannet slik at ansiktet blir liggende opp. Redningsvest skal snu en person i vannet, og personer med dårlige svømmeferdigheter eller enkelte funksjonshemmede kan vurdere å bruke en slik vest.

Som ved all annen aktivitet på, i og ved vann anbefaler vi at ansvarlige ledere har (utendørs) livbergingsprøve og gode ferdigheter i første-hjelp og hjerte-lunge-redning (HLR).

6.1.1 KANOPADLING

Å padle kano er en relativt vanlig aktivitet i Norge. Mange privatpersoner, skoler og organisasjoner disponerer en eller flere kanoer og ikke minst er det ganske vanlig at speidergrupper har kano. Mange forbinder nettopp kanopadling med speiding. Det at mange driver med en aktivitet gjør det ikke nødvendigvis til en trygg aktivitet. Og det at speideren som

organisasjon har hatt kano som sentral aktivitet i mange år gjør ikke dette automatisk til en aktivitet som speidere og ledere behersker.

Dessverre har vi hvert år alvorlige ulykker med kanopadling i Norge. Dødsulykker er gjerne knyttet til drukning eller nedkjøling pga. ufrivillig velt. Det største problemet er at folk ikke er kledd for å overleve temperaturen i vannet. Kano er en relativt ustødig farkost, og ved et velt kan det dessuten være vanskelig å komme seg om bord i kanoen igjen. Ikke alle speidere og ledere er like fortrolig med å manøvrere kanoen, og ved sterk vind, strøm eller bølger er dette krevende for de fleste av oss.

Vi anbefaler sterkt at ansvarlige ledere har kompetanse som våttkort på kano, jo høyere trinn jo bedre, eller tilsvarende kompetanse. Se våttkortstigen på www.padling.no. Det er et krav at ansvarlige ledere er kompetente nok til å foreta en realistisk farevurdering og tur etter evne.

Elvepadling: Lederne må ha kompetanse og nok erfaring fra elvepadling med grupper. Av formell kompetanse skal ansvarlig leder som padler elv grad II eller mer krevende elv ha Våttkort fra Norges padleforbund nivå «aktivitetsleder» eller høyere, eller tilsvarende kompetanse.

Før tur: planlegging

Ansvarlig leder må kartlegge kompetansen og ferdighetene til ledere og deltagere og sørge for at det er nok kvalifiserte ledere med (deltakervurdering).

Ansvarlig leder må vurdere området (område-vurdering) og foreta en farevurdering og finne egnede tiltak. Deltagerne skal informeres om evt. farer (ferdråd).

Farevurderingen vil naturlig variere fra sted til sted, men typiske forhåndsvurderinger vil være:

- **NEDKJØLING:** Kulde svekker padlerens styrke og evne til å bedømme situasjoner fornuftig.
- **BEKLEDNING** tilpasset temperaturen i vannet er vesentlig for å forebygge nedkjøling (Våtdrakt, og særlig tørrdrakt er mest effektivt. Ett eller flere lag med ullundertøy vil i enkelte tilfeller være tilstrekkelig og til god hjelp).
- **VIND:** Bølger, nedkjøling, krevende å holde planlagt retning.
- **STRØM:** Bølger og strøm er viktig å være oppmerksom på. Særlig bølger der vinden jobber mot strømmen og returølger (der bølgene slår direkte mot fjell/brygge) kan være skumle.
- **ANNEN TRAFIKK:** Padlere er ofte lite synlige for annen trafikk på vannet. Synlige farger på klær og utstyr fremmer sikkerhet.
- **SIKT:** I tåke og mørke stilles strengere krav til teknikk, navigering og sikkerhet.

Tiltak i disse tilfellene handler i stor grad om god planlegging, å velge tur etter evne, riktig bekledning og riktig utstyr. Å øve kameratredning før en legger ut på padletur kan være et av flere viktige risikoreduserende tiltak.

Sikkerhetsutstyr ved kanopadling

- Flyte- eller redningsvest skal alltid være på.

- Bekledning for å unngå nedkjøling.
- Line til tauing (eventuelt kasteline eller redningsbøye).
- Førstehjelpsutstyr – pakkes vanntett.
- Reserveåre(r).
- Kart og kompass (eventuelt GPS).
- Mobiltelefon (vanntett pakket).
- Hodelykt (og eventuelt lanterne).
- Terms med varmt vann, ekstra ullklær, varmende plagg ved velt eller som førstehjelp ved fare for nedkjøling – vanntett pakket. Fyrstikker til bål ved velt.
- I tillegg kan det være lurt med øsekar og svamp.

Dersom det skal padles vekk fra land eller ved lave vanntemperaturer, vind eller andre krevende forhold må det vurderes om det skal brukes en stødig følgebåt (for eksempel båt med lav ripe, robåt, jolle med liten motor eller lignende.)

På tur

Før en legger ut på vannet må ansvarlig leder også foreta en vurdering av forholdene der og da. Er vanntemperaturen slik som antatt? Hvordan er været og værmeldingen? Og ikke minst: hvordan er strøm- og vindforholdene? Vær spesielt oppmerksom på vindretningen. Blåser vinden fra land, kan deltakerne fort komme utenfor rekkevidde og ledernes kontroll.

Før en legger ut på vannet må ansvarlig leder kontrollere at speiderne har kledd på seg hensiktsmessige klær som er tilpasset været og vanntemperaturen, og kontrollere at alle har på seg egnet flyte- eller redningsvest. Det er viktig å kontrollere at vesten er i god stand og forsvarlig påkledd og lukket før padling. Sjøkk

Foto: Johanne Eskeland

eventuelle glidelåser, snorer og belter. Også underveis er det viktig å holde øye med at deltagerne har vesten lukket på forsvarlig måte.

Gjør klare avtaler om regler før padling. Avtal samlingssignal. Avtal samlingssteder underveis. I løpet av turen må lederne være årvåkne på om forholdene endrer seg. Er det værendring på gang, snur eller øker vinden? Hvordan går det med deltagerne? Hold gruppa samlet og pass på at dere er godt synlig for eventuell båttrafikk.

Dersom deltagerne har problemer med å padle langs land eller å padle samlet, må padlingen avbrytes. Mange er ikke flinke nok til å manøvrere kanoen dit en vil, spesielt om det er vind eller strøm. Ved eventuell padling vekk fra land, må deltagerne og ikke minst ledere mestre kameratredning. En *ekstra* sikkerhet er å ha en stødig følgebåt.

Etter turen

Et velt er noe en bør forvente, og bør ikke oppfattes som et avvik eller noe unormalt. Ved et ufrivillig velt kan det være viktig å følge opp speiderne og foreldrene i etterkant. Det er viktig at speiderne raskt får padle kano igjen, slik at hendelsen ikke gir redsel for å padle. De andre deltagerne på turen må også få informasjon om det som har skjedd, og om mulig hvorfor veltet skjedde, slik at det som har skjedd kan danne grunnlag for å lære.

Etter tur er det viktig å sjekke padleutstyret og tørke vester og eventuelle tau. Sjekk spesielt godt glidelåser, remmer og snorer på vestene.

Når kanoene/kajakkene ikke er i bruk, kan det være lurt å oppbevare eller låse utstyret slik at det ikke er tilgjengelig for speidere eller andre uten tilsyn av kompetente ledere.

6.1.2 KAJAKKPADLING

De fleste av momentene som gjelder for kano-padling gjelder også for kajakkpadling. Kajakpadling har ikke de samme lange tradisjoner i speiderbevegelsen og lokale speidergrupper som kano. Likevel er det grunn til å tro at vi kan få en økning av kajakaktivitet i takt med at denne aktiviteten øker i samfunnet generelt.

Det som skiller kano fra kajakk er at kajakken ofte er bedre egnet til bruk i åpne farvann (for eksempel i saltvann) fordi de fleste kajakktyper gjerne tåler noe mer vind, strøm og ikke minst bølger. En øvet kajakpadler kan beherske padling under relativt krevende forhold til sjøs. Det er likevel grunn til å minne om at kajakpadling i speidersammenheng bør foregå i skjermede områder og selvfølgelig følge normen om tur etter evne. De fleste speidere har lite erfaring med kajakk.

Farevurdering

Kajakpadling i speidersammenheng vil langt på vei ha de samme farevurderingene som kanopadling. Følg derfor de samme anbefalingene og kravene som i kanokapitlet ovenfor.

For kajakpadling i elv gjelder de samme kravene til kompetansenivå og erfaringsnivå som for kanopadling i elv. Skal man padle utenfor skjermede områder på hav og større vann, må lederne ha kompetanse og nok erfaring fra disse elementene. Norsk Padleforbunds vått-kortstige for havpadling anbefales sterkt.

Strøm/tidevann

Havkajakpadling krever fokus på strømforhold og ikke minst tidevannsstrømmer. Husk

at slike strømmer kan bli veldig sterke og skape farlige bølger og virvler. Husk også at tidevannet kan ha innvirkning på hvor lett/vanskelig det er å komme ut og inn på vannet med kajakken.

Vind

Akkurat som ved kanopadling kan vinden bli en stor utfordring. Vær spesielt oppmerksom på faren med fallvinder ved padling i enkelte fjorder. Kajakken kan drive av med vinden, eller det kan skje at man ikke greier å padle mot vinden. Det er en skjønnsmessig vurdering om et opplegg må avlyses pga. vind. Denne typen vurdering krever kompetanse og erfaring.

Utstyr

Her gjelder mye av det samme som under kano. Det kan være grunn til å utdype:

LANTERNE/RADARREFLEKTOR: Fordi kajakpadling oftere skjer på sjøen og i i farvann med mer annen motorisert båttrafikk er det viktig å huske på viktigheten av å være synlig for andre sjøfarende. Det anbefales å bruke sterke farger (gjerning gult/oransje) på redningsvester, bekledning og kajaker. Bruk lys og lanterner ved padling i mørket. Bruk av radarreflektor er lurt ved padling i mørke eller tåke/dårlig sikt.

SLEPELINE: På grunn av nevnte utfordringer med vind og strøm blir det ekstra viktig at ledere har med slepeline for å hjelpe speidere som kan bli slitne eller ha problemer med å styre kajakken.

FØLGEBÅT/REDNINGSBÅT: Akkurat som ved kanopadling må vi forvente at noen velter ved

SJØVETTREGLENE

1. Tenk sikkerhet. Kunnskap og planlegging reduserer risikoen og øker trivselen.
2. Ta med nødvendig utstyr. Utstyret må holdes i orden og være lett tilgjengelig.
3. Respekter vær og farvann. Båten må bare benyttes under egnede forhold.
4. Følg sjøveisreglene. Bestemmelsene om vikeplikt, hastighet og lanterneføring må overholdes.
5. Bruk flytevest eller flyteplagg om bord i båten og ved sjøen. Det er påbudt med godkjent flyteutstyr til alle om bord.
6. Vær uthvilt og rusfri.
7. Vis hensyn. Sikkerhet, miljø og trivsel er et felles ansvar.

kajakkpadling og kameratredning er minst like vanskelig å få til som i kano. Mange steder kan det være vanskelig å ta seg i land på grunn av glatte svaberg eller bratte fjellsider. Derfor er det viktig å ha en egnet og stødig følgebåt, for eksempel en robåt eller en liten motorbåt.

SPRUTTREKK: Vær oppmerksom på at det kan være vanskeligere for speiderne å komme seg ut av en veltet kajakk dersom de bruker spruttrekk.

6.2 SELVBYGDE FLÅTER OG LIGNENDE

Dette kan være alt fra små presenningsbåter og små enkle flåter for tre-fire personer, til store flåter med plass til ti-tolv personer. Tønner eller isoporklosser er vanlige oppdriftsmidler. Når en flåte brukes som fremkomstmiddel, ikke bare som badeflåte, vil kravene til å tenke sikkerhet være mye likt som ved ferdse i kano og båt. Det er noen spesielle forhold å ta hensyn til:

Pioneringsarbeidet må være solid. Se kapittel 8 om pionering. Vær spesielt oppmerksom på om det benyttes tau som trekker seg sammen og utvider seg i fuktighet. Kontroller surringer daglig.

Tønner og isoporklosser må festes skikkelig, så de ikke løsner eller spretter opp. Er det ikke festeanordninger i tønnene eller isoporklossene, kan det være vanskelig å bruke tau. Lastestrammere er et alternativ til å gjøre festingen sikrere, kanskje også i kombinasjon med fibertape.

Det skal være tilgang til egnet redningsutstyr (for eksempel båt, brett, redningsbøye, kaste-

line) dersom det kan lette redning av personer som faller i vannet.

En flåte har ofte stor oppdrift, er vanskelig å styre og blir lett sårbar for vind. På større vann er en følgebåt med stor nok motorkraft til tauing ofte nødvendig. I følgebåten må det være to personer – en til å styre og en til å følge med på slepet og ha samband med flåten.

6.3 BRUK AV FRITIDSBÅT / MOTORBÅT / SEILBÅT

- Båttaktiviteten skal være under ledelse av sjøkyndig person over 18 år som kjenner til sjøvett- og sjøveisreglene.
- Båtfører skal ha båtførerprøve ved bruk av båt i henhold til gjeldende regelverk. Selv om båtførerprøve ikke er krav i henhold til regelverk, anbefales dette.
- Alle speidere bør ha på seg redningsvest/ flytevest om bord i båt. I båter med økt risiko for å falle i sjøen skal alle om bord ha på seg godkjent flyteplagg.
- Båten skal være utrustet i henhold til sjøveisreglene (lanterner, tauverk og så videre).
- Følg sjøvettreglene.

6.4 BADING

6.4.1 GENERELT

Enhetsleder er ansvarlig for sikkerheten ved bading.

- Hver badevakt skal ikke ha ansvar for mer enn ti badende speidere av gangen.
- Det skal utnevnes en ansvarlig badesjef ved hver bading. Den som er badevakt, bør

ha gjennomført utendørs livredningsprøve og skal minimum kunne svømme 200 meter og kunne hjerte-lunge-redning (HLR).

- Speiderne bør ha et spesielt ansvar for å holde øye med hverandre. Bruk for eksempel buddysystemet, der to og to personer har ansvaret for hverandre og hele tiden skal ha kontakt. Det anbefales at alle speidere innhenter samtykke fra foreldrene til bading i forkant av en tur/leir.

6.4.2 LEIR/TURER

- Badevakten skal være fylt 18 år.
- Badevakten skal ha tilgang til egnet redningsutstyr (f.eks. båt, brett, kasteline) dersom det kan lette redning.

6.4.3 PATRULJETUR

- Bading under patruljetur/haik skal godkjennes av enhetsleder over 18 år på forhånd.
- Ved patruljeturer anbefales ikke bading uten voksen over 18 år tilstede.
- Leder skal forvise seg om at samtlige i patruljen kan svømme over 100 meter.

6.4.4 SVØMMEHALL

I innendørs svømmehall skal det være badevakt med innendørs livredningsprøve. Det fritar ikke ansvarlig leder fra å holde god oversikt over speiderne.

7

BRUK AV ÅPEN ILD, STORMKJØKKEN OG PRIMUS

7.1 ÅPEN ILD

Forskrift om brannforebyggende tiltak forbyr bruk av ild og opptenning av bål i skog og mark i perioden **15. april til 15. september**. Ved båltenning skal følgende hensyn tas:

- Ta hensyn til hvilken generell brannfare som er i området.
- Plasser bålstedet fornuftig. Tenk på vindretning, nærstående brannfarlige objekter, underlaget og avstanden til vann.
- Lag en skikkelig grue av stein som omgir bålstedet. Ha alltid vann tilgjengelig.
- Pass på ilden, og forlat den aldri. Når bålstedet forlates, skal bålet være 100% slukket.
- Rydd opp ved bålet før du forlater det.
- Sprut aldri brennbar væske på åpen ild, gjør grill.

7.2 GRILL

- Pass på at grillen står stødig på ikke-brennbart underlag.
- Grill skal kun brukes utendørs.

7.3 VEDFYRING I TELT

En del lavvoer har mulighet for vedfyring. Det bør bare brukes ovn og rør som er anbefalt av teltprodusent. Åpen ild som bål i lavvo skal kun brukes i lavvo som er beregnet for dette og av folk som har erfaring.

Dersom det skal fyres i ovn mens folk sover, skal det være våken fyringsvakt. Ved all bruk

av ild i telt må en være observant på faren for gnister mot teltduk.

Ved teltbrann blir teltet raskt overtent. Det skal derfor være kniv lett tilgjengelig slik at en raskt kan komme seg ut gjennom teltduken.

7.4 STORMKJØKKEN, PRIMUS OG ANDRE BRENNERE

Bruk av stormkjøkken og primus skal skje med stor varsomhet. Brennere bruker ulike typer brennstoff. Eksempler på brennstoff som ofte benyttes er rødsprit, parafin, bensin og propan. Av disse er bensin farligst på grunn av lavt tennpunkt. Noen brennere kan bruke flere typer brennstoff. Det er derfor viktig at du vet hvilket brennstoff den aktuelle brenneren kan bruke og har riktig dyse til brennstoffet som benyttes.

Vær oppmerksom på følgende forhold:

- Ved bruk av bensin bør renset eller blyfri miljøbensin uten olje brukes.
- Ikke søl med rødsprit, parafin eller andre brennbare væsker.
- Brennstoff skal oppbevares på godkjente flasker/kanner som er godt merket.
- Brennstoff skal ikke fylles på varm brenner. Husk at rødsprit kan brenne med flamme du ikke ser.
- Plasser apparatet støtt. Apparatet må ikke stå slik at det er utsatt for velting når andre gjøremål blir utført.
- En person bør følge med kokeutstyret så

lenge det brenner. Står kokeutstyret utsatt til, eller nærme annet brennbart materiale, skal en person følge med hele tiden.

- Når brenner brukes, skal det ikke ligge brennstofflasker og lett brennbare ting like ved.
- Bokser med gass skal ikke lagres i innerteltet. Helst bør disse lagres godt utenfor teltet. Om nødvendig kan de lagres luftig i yttertelt.
- Lekkasje i brennere kan være svært farlig! Sjekk og skift om nødvendig pakninger.
- Flammen forbraker oksygen. På steder hvor ventilasjonen er dårlig må en vurdere om bruk av kokeutstyr er forsvarlig. Kokeutstyr bør ikke benyttes inne i snøhuler, da varmen lager et ishinne som minsker lufttilgangen gjennom snøen som kan føre til kullosforgiftning. Koking kan skje i utgangen med god lufting.

7.4.1 BRUK AV BRENNERE I MINDRE TELT

Kokeutstyr skal normalt brukes utenfor telt/ snøhule på grunn av faren for brann og kullosforgiftning.

Dersom værforholdene krever at brenner må brukes inne i telt, skal følgende forholdsregler følges:

- Bruk av brennere i telt krever at den som skal bruke brenneren, har god erfaring med den aktuelle typen brenner.
- Brenner skal aldri tennes opp inne i teltet. Brenner skal eventuelt kun brukes i fortelt uten bunn, aldri inne i innerteltet.
- Ved bruk av brenner i fortelt skal en person følge med brenner hele tiden.
- Ved teltbrann blir teltet raskt overtent. Det skal derfor være kniv lett tilgjengelig slik

at en raskt kan komme seg ut gjennom teltduken.

- Hold orden i teltet for å redusere faren for brann og lette evakuering.
- Vær spesielt oppmerksom på kullosforgiftning ved tungt snøfall som legger seg på teltduken og gir redusert luftgjennomstrømning i teltet.

7.5 BRUK AV PROPAN

- Les bruksanvisningen om du er usikker på hvordan utstyret brukes.
- Propangass er tyngre enn luft og legger seg langs gulvet ved lekkasje. Vær oppmerksom på lekkasjer og gasslukt. Virker anlegget usikkert, sørg for lufting nede langs gulvet.
- Bruk ikke propan i små telt.
- Pass på at utstyret står stødig.
- Er du usikker på om anlegget er tett, bør tanken kobles fra og settes utenfor om natten.
- Dersom gassflasken står utenfor hytta, skal kranen inne i hytta stenges om natten eller når det er lenge til propanen skal brukes igjen.
- Dersom propanen står inne, skal slange kobles fra tank når hytta forlates. Om natten, eller når det er lenge til propanen skal brukes, skal den stenges.

8 PIONERING

Pionering er en viktig aktivitet. Bygging av store og høye byggverk er både spennende og utfordrende. Samtidig medfører det en viss risiko: Fall fra høyden, fallende gjenstander, tårn som velter eller annet kan forekomme. Det er derfor viktig at sikkerhet blir vurdert både på forhånd, under bygging, under bruk og ved riving. Risikovurdering skal derfor alltid utføres ved større byggverk.

8.1 GENERELT

8.1.1 TAUVERK

Tauverk **må** være dimensjonert til surringens posisjon og oppgave på byggverket. Det innebærer at sisaltau ikke *alene* kan benyttes til bærende konstruksjoner i byggverk hvor øverste surring sitter høyere enn 3 meter over bakken. Her må tau av bedre kvalitet benyttes, for eksempel manilla. Til bærende surring er anbefales 8 mm tau, mens 6 mm er tilstrekkelig på støttesurringer. Til barduner bør det brukes 10 mm tykt tau. Det bør ikke brukes kunsttau som er *glatt* til surring. Du risikerer at surringene sklir opp uavhengig av hvor stramt du har surret. Til bardunering skal det kun brukes statisk tau.

I *Speiderhåndboka* kapittel 10 finner du en tabell over de ulike tautypenes bruddstyrke. Bruddstyrke vil variere fra produsent til produsent, men tabellen gir en pekepinn på bruddstyrke. Et utgangspunkt for sisaltaus bruddstyrke ved $\varnothing 4\text{mm}$: 110 kg, manilla $\varnothing 4\text{mm}$ =260 kg. (\varnothing =diameter)

8.1.2 RAIER

Raiene må være dimensjonert til oppgaven. Vær oppmerksom på raienes bæreevne i forhold til hvor de skal være i byggverket. Skadde rai er med revner, innhakk, hull og lignende bør ikke benyttes som bærende.

8.1.3 BYGGVERK

Alle byggverk skal oppfylle trekantprinsippet. Surringens bredde, dvs. lengden av antall tårn ved siden av hverandre, bør minimum tilsvare den bærende raiens diameter. Man bør også overveie forholdet mellom byggverkets grunnflate og høyden, og bardunere deretter. Byggverk med høyde over 4 meter, eller som det skal klatres i, bør graves minimum 40–50 cm ned for å forhindre at konstruksjonen sklir.

8.1.4 BYGGVERK I HØYDEN

Dersom det arbeides høyere enn 3 meter i et byggverk, skal det sikres med sele og hjelm under byggingen. Dette fordi det regnes som klatring og må behandles deretter. Se punkt 5.1 om klatring. Kompetansekrav til den som sikrer må være oppfylt. Dersom personene i høyden sikrer seg selv, skal disse personene ha kompetanse på utstyret som brukes. Sikring må være slik at et eventuelt fall blir stoppet før personen treffer bakken. Sikringspunkt må helst være høyere enn det personen jobber på eller på samme høyde om annet ikke er mulig. Utstyr og materiale som brukes i høyden må til enhver tid være sikret så de ikke kan falle og skade speiderne som går på bakken

Foto: Torbjørn Sjøndena

under. Sperr av området rundt byggverket for å redusere ferdselen så lenge det pioneres på byggverket. Ansvarlig leder må være tilstede under hele byggingen. På byggverk det kan klatres i skal surringer sjekkes annenhver dag. Andre store byggverk må også sjekkes annenhver dag.

Alle byggverk i høyden skal sikres med bardunering og pluggforsterkning. Har byggverket flere raelengder over hverandre, må det barduneres ved hver sammenføyning av ny raie i høyden.

8.1.5 SOVING I HØYDEN

Det må ikke soves høyere enn 3 meter over bakken i byggverk. Det må sikres så man

ikke kan falle utfor. Dessuten må det være to nedganger av hensyn til brann sikkerheten. Begge nedgangene må være enkle å bruke, også i mørket – det utelukker altså taustiger. Bygget skal godkjennes av leirens ansvarlige leder eller en person som leirens ansvarlige har godkjent.

Soving i hengekøye mellom trær eller andre gjenstander hvor en sover høyt over bakken, krever tau og klatreseler. Dette defineres ikke som byggverk, og en kan da sove høyere enn 3 meter over bakken. I tillegg kreves det mye kompetanse på dette området fra flere ledere. Dette er ikke en vanlig speideraktivitet.

8.1.6 VINDFANG

Husk at ved bygninger med overdekning, presenning eller annet vindfang må konsekvensene ved kraftig vind overveies under planleggingen, og byggverket må barduneres deretter.

8.1.7 RIVING

Under riving er det viktig at ansvarlig leder holder overblikket. Dette er spesielt viktig ved tunge og/eller høye byggverk. Her **skal** det kun demonteres på ett nivå av gangen. Om større byggverk skal veltes, er det viktig å rydde området rundt i alle fallretninger – det kan få fatale konsekvenser om byggverket treffer noen! Husk at å rive byggverket på denne måten kan skade både tau og raier. Om dere velger denne metoden må dere bruke to tau til å trekke byggverket ned med, da vil det falle

mellom de to trekkretningene. Vær oppmerksom på spenninger i tau og raier, da dette kan skape farlige situasjoner. Lag alltid en sikkerhetssone både ved reising og riving. Bruk hjelm. Ansvarlig leder må holde borte de som ikke jobber med reisingen eller rivingen. Vær nøye med å sikre utstyr i høyden så ikke noe faller ned. Lag en plan B for hvor de som reiser og river byggverket skal bevege seg dersom plan A feiler. Hvert år får speidere hodeskader under pionering. Dette er skader som kunne vært unngått.

8.1.8 FØRSTEHJELP VED PIONERING

Det skal alltid være en førstehjelpsansvarlig og førstehjelpsutstyr til stede ved pioneringsaktiviteter.

Foto: Eirik Svanddal Bø

8.2 TAUBANE, KARUSELLER, SPYKASSE OG LIGNENDE

Disse aktivitetene er kjennetegnet av store høyder, fart og belastninger gjennom bevegelser. Det er også faremomenter for de som skal drive aktivitetene eller oppholder seg i nærheten av dem.

Pionerarbeidene må være ekstra solide, og ha en tyngde eller være festet slik at de ikke gir etter for bevegelser. Byggverket må kontrolleres jevnlig underveis. Unngå underlag med steiner og stubber.

8.2.1 TAUBANE

Taubane i speidersammenheng er mindre taubaner over korte avstander og med lav høyde over bakken. Fall fra stor høyde eller kollisjon mellom speider og annen gjenstand kan gi alvorlige skader. Bygging av større taubaner og byggverk som for eksempel «tyrolertravers» krever høy kompetanse og erfaring. Også mindre taubaner i speidersammenheng krever en viss erfaring og kompetanse.

Taubanen kan være en stålvaiere eller tau festet mellom to punkter (tårn) i et lett skrånende terreng, der speideren for eksempel sitter i en trekantkonstruksjon festet til talje på vaieren.

Ting å vurdere / sikre

- Har taubanen start i et høyt tårn, må speideren sikres med klatresele og tau på vei opp til startplattformen. Lederen som skal sende speideren utfor, må også sikres med klatresele og sikkerhetstau. Venting på tur skal skje i trygg avstand fra startplattformen.

men. Se kapittel om pionering for krav til bygging av tårn og lignende.

- Speideren må sikres mot å falle ut av trekantkonstruksjonen han/hun sitter i. Dette kan gjøres ved å ha på seg klatresele festet til talje på vaieren som er uavhengig av festet for sitteanordningen.
- Sitteanordningen må ha bremsetau, og stoppeanordning må være slik at speideren verken kan treffe nedre festepunkt / tårn – eller få en veldig brå stopp.
- Speideren bør bruke hjelm.
- Aktiviteten kan kreve opptil fire voksne: en til å feste sele på bakken, en til å passe bremsetauet, en til å være på startplattformen og en til å ta imot på slutten av banen.
- Pass på at ingen andre kan bli truffet av den som kommer nedover taubanen.

8.2.2 KARUSELL, HUSKER, SPYKASSE OG LIGNENDE

- Hvordan redusere faren for at noen faller av eller ut?
- Pass på at ingen andre kan bli truffet av bevegelsene.
- Vurder om det er behov for polstringer, og sørg for at underlaget er mest mulig mykt.
- Kontroller regelmessig tauene for slitasje.

9 FØRSTEHJELP

9.1 GENERELT

Det er helt nødvendig å kunne yte førstehjelp. Ledere og patruljeførere bør derfor være kurset i førstehjelp. Dette kurset bør minimum være NGF (Norsk grunnkurs førstehjelp) eller tilsvarende. Nødvendig førstehjelpsutstyr skal alltid være med. Hva som skal og bør være med, er avhengig av typen tur. Husk også at det ofte er bedre å forebygge skader og hindre ulykker enn å behandle dem.

Ledere og patruljeførere skal ha nok opplæring i førstehjelp til å kunne yte enkel førstehjelp og livreddende førstehjelp. Med det menes at en skal kunne behandle enkle ting og kunne varsle videre om nødvendig. Ledere vil selvfølgelig ha mer kunnskap enn patruljeførere.

9.2 FOREBYGGING

Det er en selvfølge at lederen er kjent med speidernes eventuelle sykdommer og allergier som krever ekstra oppmerksomhet i krisesituasjoner. Be om å få en slik oversikt av foreldrene når speideren melder seg inn i gruppa. Dersom patruljen er på tur alene, må ansvarlig patruljefører få informasjon om sykdommer som kan ha betydning før turen starter. Når en er på speidertur med gruppe, skal en vite hvordan en kommer i kontakt med lokal legevakt.

Dersom en er ute for skader/sykdom som en er usikker på hvordan en skal behandle, kontaktes lokal legevakt for mindre alvorlige skader eller AMK / 1-1-3 for mer alvorlige skader. Da

Foto: Torbjørn Søndena

vil en få råd og veiledning videre. Varsle også i henhold til beredskapsplan.

9.3 FØRSTEHJELPSUTSTYR

Utstyret i listen på neste side er et forslag til minimum av hva som bør være med. Ved turer med mange deltakere må en ha med seg flere førstehjelpsenheter og tilpasse antall til deltakerantallet. Det er viktig at utstyr finnes i nærheten av der hvor speiderne til enhver tid er. Dette gjelder også på vanlige møter, ikke minst på utemøter. Det skal være med førstehjelpsutstyr på alle arrangement. Det er også viktig at utstyr blir sjekket med faste mellomrom og etter bruk. Sjekk også dato og kvalitet på utstyret. Utgått utstyr kan brukes til øving.

9.4 MEDISINBRUK

Utlevering og bruk av legemidler (medisiner) bør skje i samråd med foreldre / legevakt / AMK / lege. Oppbevaring og utlevering av faste legemidler for speidere må bli gitt i samråd med foreldre og/eller behandlende lege. Det bør også være en skriftlig avtale om når legemiddelet skal bli gitt til speideren. Avtalen bør inneholde hvilke symptomer som skal medføre utlevering, mengde, måte å gi det på, farer ved feil bruk, og hvem som har ansvaret for legemiddelet og barnet. All bruk av legemidler bør loggføres.

FORSLAG TIL FØRSTEHJELPSUTSTYR

UTSTYR	PATROLJETUR	LENGRE GÅTUR	SPEIDERLEIR
vanlig plaster	1 pk	1 pk	2 pk
rull med plastertape	1 rull	2 ruller	2 ruller
sportstape	1 rull	2 ruller	2 ruller
saks	1 stk	1 stk	1 stk
pinsett	1 stk	1 stk	1 stk
enkeltmannspakke liten	1 stk	2 stk	2 stk
enkeltmannspakke stor	1 stk	1 stk	2 stk
trekanttørkle	1 stk	2 stk	2 stk
munntil-munn-duk (ikke maske)	1 stk	1 stk	1 stk
engangshansker	4 stk	10 stk	16 stk
strips til striping av sår	0 pk	1 pk	3 pk
sterile kompresser i div. størrelser	5 stk	10 stk	10 stk
støttebandasje	1 stk	4 stk	4 stk
gnagsårplaster (compeed)	1 pk	2 pk	2 pk
sikkerhetsnåler	5 stk	10 stk	10 stk
klorhexidin eller annet til sårvask	1 flaske	1 flaske	1-2 flasker
sårservietter	4 stk	10 stk	10 stk
vaselinkompress	0 stk	1 stk	1 stk
termometer	0 stk	1 stk	1 stk
desifiserende sårkrem, f.eks. Brulidine	0 stk	1 stk	1 stk
smertestillende tablett, f.eks. paracet, ibux	0 stk	1 pk	1 pk
brannbandasje, f.eks. waterjel	0 stk	2stk	3 stk
flåttpinsett	1 stk	1 stk	1 stk

10 LOV OM PRODUKTKONTROLL

Lov om produktkontroll pålegger alle virksomheter som tilbyr forbrukertjenester i Norge – også frivillige organisasjoner som Norges KFUK-KFUM-speidere – å vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak for å ivareta brukernes helse og sikkerhet.

Arrangørens plikter

Loven omfatter alle forbrukertjenester uten hensyn til om tjenesten er betalt eller ikke, og uavhengig av om den tilbys av næringsdrivende eller frivillige. Lovens bestemmelse og forskriften om internkontroll vil derfor gjelde enhver form for organisert aktivitet i regi av våre speidergrupper.

Hva betyr dette i praksis?

1. En opplysningsplikt: Speiderne skal gis tilstrekkelig informasjon om sikkerheten ved arrangementet, og de må få vite hva tilbudet går ut på, hva som er arrangørens ansvar og hva som kreves av deltakerne.
2. En aktsomhetsplikt: Å gjøre det vi med rimelighet kan for å unngå å utløse ulykker.
3. En kunnskapsplikt: Arrangøren skal ha tilstrekkelig kunnskap til å vurdere og forebygge risiko forbundet med turen.
4. Plikt til risikoanalyse og forebyggende tiltak.

Hele hensikten med loven er økt sikkerhet. Loven og internkontrollforskriften kan lastes ned fra lovdata.no.

11 RISIKOVURDERING

Prosedyre

Hensikten med risikovurdering/forevurdering er å systematisk behandle potensielle problemer for å avgjøre om en aktivitet/virksomhet er forsvarlig eller ikke. Videre skal risikovurderingene brukes i utarbeidelsen av lokale beredskapsplaner. Det kan være flere potensielle problemstillinger til hver aktivitet. Hvert enkelt problem må behandles i risikovurderingen fordi alvorlighetsgrad, sannsynlighetsgrad og forebyggende tiltak vil variere.

Følgende spørsmål kan brukes under risikovurderingen:

- Hvilke problemer kan oppstå?
- Hvilken alvorlighetsgrad har problemet?
- Hvilken sannsynlighetsgrad har problemet?
- Hvor lang er eksponeringstiden? (Hvor lang tid blir speiderne utsatt for faren. Kort eksponeringstid gir mindre risiko for uhell enn lang eksponeringstid)
- Hvor lang tid tar det før en får hjelp når et uhell oppstår?
- Hvilke tiltak kan redusere sannsynligheten?
- Hvilke tiltak kan redusere alvorlighetsgraden?
- Er aktiviteten forsvarlig å gjennomføre?

Ved større turer og leirer bør risikovurdering dokumenteres. Dette er ikke for å overprøve den enkelte, eller for å plassere kritikk hvis noe går galt. Dette handler om å være profesjonell og ansvarsbevisst som leder. Risikovurderingene skal også kunne utveksles mellom ulike komiteer på større arrangement. Risikovurderingene skal være utgangspunktet for

kriseplanen for arrangementet. Dette fungerer kun når vi har et skriftlig utgangspunkt. Under større leirer (krets-/landsleir) er det naturlig at hver etat utarbeider risikovurdering for sine fagfelt/arrangement.

Problemformulering

Risikovurderingen skal være relevant. Med dette menes at man ikke skal konstruere problem som ikke er reelle. *Tre speidere hogger seg selv i hodet med samme øks, og blir derfor smittet av hepatitt* er eksempel på feil problemstilling. Imidlertid kan man oppleve *flere pasienter enn vi klarer å håndtere samtidig, eller sykdom/skade vi ikke har forutsetning for å behandle*.

For å komme inn til kjernen av problemet (hvordan kan det begrenses, og hvordan skal det løses) må man passe på at problemstillingene ikke blir for avgrenset.

Våre rutiner og erfaringer fra tidligere leirer, og forbundets bestemmelser, er gode, og ivaretar i stor grad de sikkerhetsutfordringene som er ved et speiderarrangement. Likevel skal en gjøre risikovurderingene og *behandle de spørsmål som denne stiller*. Det er bare når vi kjenner spørsmålene at vi kan kontrollere at vi har svaret.

Risikovurderingen må være en løpende prosess, altså noe man tar frem igjen når man endrer planene, får nye opplysninger, eller bare trenger å kontrollere hvordan man opprinnelig vurderte en gitt situasjon. En etats

risikovurdering kan måtte endres på bakgrunn av en annen etats beslutninger.

Risikovurderingen i fem trinn:

1. Identifiser mulige farer
2. Vurder disse farene
3. Lag tiltak og ta beslutninger for å unngå farene
4. Iverksett tiltakene
5. Overvåk/kontroller og evaluer tiltakene

Dette stiller krav til ledernes evne og vilje til å gjennomføre gode risikovurderinger: Hvor galt kan det gå? Hvor sannsynlig er det at ulykker skjer? Alle møter, turer og leirer skal i prinsippet risikovurderes – en ulykke kommer alltid uventet! Det skal være god plass både til det tradisjonelle og det mer spesialiserte og utfordrende friluftslivet i vår organisasjon. KFUK-KFUM-speiding er friluftsliv.

En lokal beredskapsplan bygger på risikoanalysen, og sier noe om hva dere gjør dersom noe ikke går som planlagt. Utarbeid en lokal beredskapsplan for hver tur:

- Hva gjør dere hvis noen av deltakerne blir utslitte eller syke?
- Hvordan takler dere plutselig dårlig vær?
- Har dere med nødvendig utstyr og kompetanse hvis en speider blir skadet?
- Hva gjør dere hvis dere går dere bort?
- Hvor kan dere få tak i hjelp? Er det mobildekning der dere skal?
- Hvem overtar ansvaret for turen om lederen selv blir syk eller skadet?
- Husk alltid å ha en hjemmeleder – se *Forbundets beredskapsplan – sikkerhet*.

Det viktigste med risikoanalyse er å sette fokus på hva som kan gå galt og hva en kan gjøre for å redusere risiko. Men det er også viktig å ikke fokusere så sterkt på analysen en har gjort at en mister overblikket og synet for farer som kan dukke opp utenfor fokuset.

11.1 OPPSETT FOR RISIKO-ANALYSE

På neste side er et eksempel på hvordan en kan bruke et skjema for risikoanalyse.

NB Skjemaet er ikke komplett eller utfyllende, kun et tenkt eksempel.

På turer, leirer og i andre situasjoner kan ulykker skje. Oftest er ulykkene av mindre karakter, men noen ganger kan vi være nødt til å tilkalle hjelp fra profesjonelle redningsfolk. Dette kan være politi, ambulanse, brannvesen, luftambulans osv. I slike situasjoner er det viktig å handle raskt og riktig. Forbundet har egne beredskapsplaner, og det er svært viktig at du som leder kjenner til disse. De er i sin helhet gjengitt i kapittel 1.

RISIKOVURDERING

AKTIVITET: HAIK

Problemformulering	Tiltak som reduserer sannsynligheten	Tiltak (og forhold) som reduserer alvorlighetsgraden
<i>Savnete speidere</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Gode rutebeskrivelser • Godt forberedte og orienteringsdyktige patruljeførere • Merkede turstier • Haikmannskap har innsjekking på overnatting • Mobilnr til leir i haikebok og kart 	<ul style="list-style-type: none"> • Rustet for et døgn ute • Postmannskap på post har telefon • Kontroll på hvilke patruljer som er på de ulike rutene • Vær obs på manglende mobildekning
<i>Personellskade</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Pakker riktig utstyr med seg i sekken og er forberedt på haik • Følge rutebeskrivelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Haikemannskap har førstehjelpsutstyr • Patruljer har eget førstehjelpsutstyr • Planlagt evakueringsplass på alle løyper • Varslingsmulighet/mobiltelefon
<i>Kanoveit</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Skjermet farvann! (lite vind, strøm, bølger, annen båttrafikk) • Maks to i hver kano • Padlere med erfaring – gjerne sammen med mer uerfarne • Fornuftig plassering av vekt • Fornuftig sittestilling • Følgebåt som vurderer forhold • Voksne som moderator for vilter leik/kjekkaseri 	<ul style="list-style-type: none"> • Redningsvest • Padle i grupper med voksen eller rover • Pakke vannrett • Følgebåt som raskt kan redde • Effektiv kameratredning
<i>Skogbrann</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Forbud mot ild og fyrstøy på haik • Mat som ikke krever varme 	<ul style="list-style-type: none"> • Regnvær • Tidlig varsling /slukking
<i>Flått</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Heldekkende klær • Kroppssjekk ved hjemkomst til leir 	<ul style="list-style-type: none"> • Fjerning av flått innen 24 timer etter bitt
Er aktiviteten forsvarlig å gjennomføre?	JA	
Notater:		
Vurdert av: Dato og signatur:	Per speider	Lise speider

12 ETTER EN ALVORLIG HENDELSE ELLER ULYKKE

Dersom det oppstår en alvorlig hendelse eller ulykke på et speiderarrangement, skal en følge beredskapsplanen. Beredskapsplanen er generell og skal kunne brukes selv om det ikke er en alvorlig hendelse.

Ved alle hendelser som kan medføre medieoppslag etter uønskede hendelser, bør generalsekretær/beredskapsgruppe kontaktes. Alle hendelser hvor politi er inne i bildet, skal varsles. Mediehenverdeler i slike saker bør koordineres med generalsekretær for å håndtere saken på best mulig måte og for å redusere belastningen for lokale ledere.

Generalsekretær og ressursgruppe kan kontaktes ved alle type hendelser hvor gruppen ønsker hjelp eller bare trenger å diskutere hva som er den beste måten å håndtere en hendelse på. Generalsekretær og ressursgruppe kan også stille opp og bistå gruppen etter hendelser/ulykker.

Speidernes beredskapstelefon, telefonnummer 09123, kan kontaktes hele døgnet. Her kan du få hjelp til å kontakte forbundet, kretsen eller andre du har behov for å komme i kontakt med. Du kan også få tips til hvordan du skal håndtere saken videre.

Les mer om beredskap i kapittel 1 og mediekontakt i kapittel 13.

Foto: Torbjørn Sørndena

13 KONTAKT MED PRESSE – ALVORLIGE ULYKKER

13.1 HOVEDREGLER FOR KONTAKT MED PRESSE

I en ulykkessituasjon vil det ofte være stor pågang fra pressen. Det er kun generalsekretær og landssjef som uttaler seg på vegne av hele forbundet. Primært bør generalsekretær eller kretsleder orientere pressen, men i visse situasjoner kan enkelte ledere måtte uttale seg.

13.2 GENERELLE REGLER

- Uttalelser må gis med varsomhet.
- Kun én person bør uttale seg til pressen i en ulykkessituasjon. Dette bør være generalsekretær eller landssjef. Kretsleder skal orientere generalsekretær dersom intervju gis.
- Vern så langt som mulig speidere, foreldre og involverte ledere for pressen.
- Gi ingen uttalelser umiddelbart dersom du blir varslet om en ulykke via en journalist. Be om tid til å innhente opplysninger om hendelsen.
- Avtal når du planlegger å være klar til å uttale deg, og hvor. Kjøp deg tid ved å si at du ringer tilbake eller kan kontaktes om et gitt antall minutter.
- Det er forbudt å offentliggjøre navn på forulykkede eller savnede.

13.3 UTTALELSER TIL PRESSEN

- Vis omsorg og medfølelse for pårørende, speidere og ledere. La ikke ditt eget sjokk bli dominerende.
- Ta ikke stilling til skyld, ansvar og hendelsesforløp. Dette er politiets oppgave.
- Lov ikke økonomisk bistand, forsikringsdekning eller lignende. Forbundet har ulykkesforsikring, men det kan være vanskelig å si hva som dekkes av den umiddelbart.
- Husk at det er lov å svare: «Dette vet jeg ikke» på vanskelige spørsmål. Du trenger heller ikke fortelle alt du vet umiddelbart, men alle opplysninger som gis må være så korrekte som mulig.
- Husk at etter alle hendelser av denne typen skal sikkerheten gjennomgås på nytt. Dette arbeidet starter etter at politiet er ferdig med sitt arbeid og bygger på politiets og ansvarlig leders vurderinger.
- Sørg for å takke alle som deltar i aksjonen, spesielt frivillig mannskap.

13.4 PRESSEMELDING

Pressemeldinger ved skader, ulykker og dødsfall skal kun sendes ut av forbundet sentralt. Heftet *Synlig speiding* inneholder utfyllende informasjon om kontakt med medier. Heftet kan lastes ned på kmspeider.no/materiell.

14 VEDLEGG

14.1 TILLATELSESERKLÆRING

TRYKTE MEDIER

- Jeg/vi gir herved tillatelse til at mitt barn er med på bilde som blir publisert i media,
 også med fullt navn.
 Jeg/vi tillater IKKE at mitt/vårt barn er med på bilde som blir publisert i media.

INTERNETT

- Jeg/vi gir herved tillatelse til at mitt/vårt barn er med på bilde som blir lagt ut på gruppas/kretsens/forbundets internettsider.
 Jeg/vi tillater IKKE at mitt/vårt barn er med på bilde som legges ut på gruppas/kretsens/forbundets internettsider.

AKTIVITETER

- Jeg/vi gir herved tillatelse til at mitt/vårt barn deltar i bading med badevakt over 18 år med livredningsprøve.

Svømmeferdighet:

- Kan svømme 25 m 50 m 100 m Mer enn 100 m Kan ikke svømme

- Jeg/vi gir herved tillatelse til at mitt/vårt barn deltar i padling med ansvarlig leder over 18 år, og flyteplagg korrekt på.
 Jeg/vi gir herved tillatelse til at mitt/vårt barn deltar i klatring under veiledning og sikring av leder med kompetanse (brattkort)
 Jeg/vi gir herved tillatelse til at mitt/vårt barn kan sitte på i bil med annen voksen, i henhold til gjeldende regler for bilsikring.

Speiderens navn:

Fødselsdato:

Foresattes underskrift:

RISIKOVURDERING**AKTIVITET:**

Problemformulering	Tiltak som reduserer sannsynligheten	Tiltak (og forhold) som reduserer alvorlighetsgraden
Er aktiviteten forsvarlig å gjennomføre?	JA/NEI	
Notater:		
Vurdert av: Dato og signatur:		

KFUK-KFUM
SPEIDERNE